

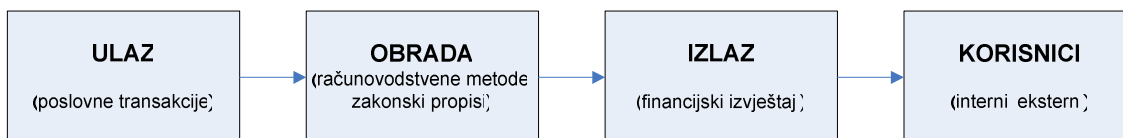
RIS- računovodstveni informacijski sustavi

Predavanje 17.10.2005

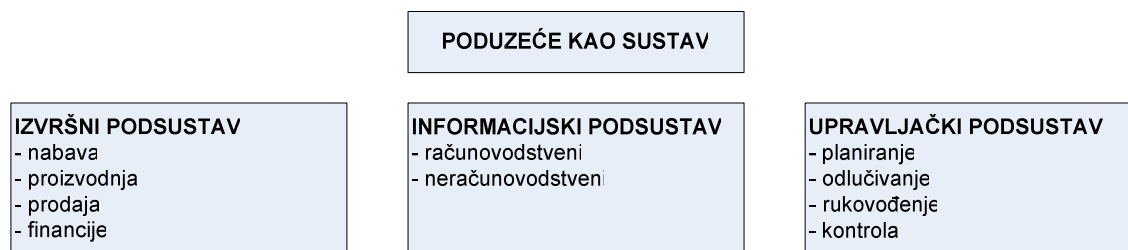
RIS kao dio ukupnog informacijskog sustava poduzeća se bavi osnovnim poslovnim ciklusom, korisnicima računovodstvenih informacija itd.

POJAM I ULOGA RIS-a

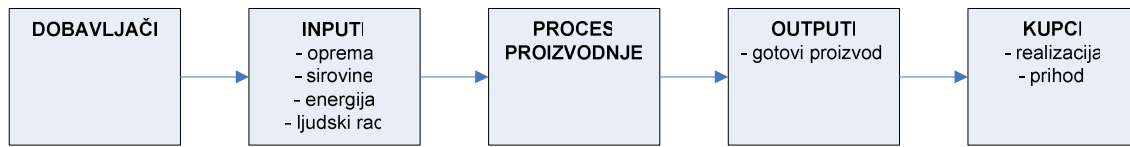
- dio ukupnog informacijskog sustava
- temeljni je izvor informacija o poslovanju poduzeća
- skup međusobno povezanih elemenata koji različite poslovne transakcije pretvaraju u računovodstvene informacije
- naglasak je na kvantitativnoj prezentaciji informacija
- specifičan oblik prezentiranja i načina obrade kvantitativnih finansijskih podataka –
INFORMATIVNO NAJREGULIRANIJI INFORMACIJSKI SUSTAV

- naglasak na korisnicima, oni definiraju sve, tj. oni su najvitalniji dio ciklusa
- predmet promatranja RIS-a je poslovanje poduzeća
- poduzeće – temeljna jedinica privrednog sustava, povezan je sa:
  - pravnim
  - političkim
  - proizvodno-tehničkim
  - socio-kulturnim sustavom
- poduzeće nije izolirano već je integrirano u svoje okruženje
- poduzeće kao sustav:
  - složen
  - dinamičan
  - stohastičan (nepredvidiv)
  - otvoren
  - organizacijski
  - društveni ili socijalni sustav
- s obzirom na stohastičnost poduzeća postoji poslovno planiranje, također kao dio sustava

POSLOVNI PROCES U PODUZEĆU:

MODULI RIS-a:

IZVOR

MODUL (podsustavi)

J. W. WILKINSON

1. podsustav prihoda
2. podsustav rashoda
3. podsustav upravljanja resursima
4. podsustav glavne knjige i financijskog izvještavanja
5. proizvodno-konverzijski sustav

Baan ERP Financials

1. glavna knjiga
2. saldo (konto) kupaca
3. saldo dobavljača
4. upravljanje novcem
5. modul financijskog planiranja
6. financijsko izvještavanje
7. upravljanje stalnom imovinom

SAP R/B

- modul financija,
logistike, upravljanja
ljudskim potencijalima

1. glavna knjiga
2. modul dugotrajne imovine
3. saldo kupaca i dobavljača
4. upravljanje riznicom
5. kontroling poduzetnika (profitni centri, planiranje, konsolidacija)
6. upravljanje investicijama

FINK

1. financijsko knjigovodstvo
2. osnovna sredstva
3. robno-materijalno knjigovodstvo
4. knjiga ulaznih i izlaznih računa
5. blagajničko poslovanje

MODULI RIS-a:

- modul glavne knjige
- modul pomoćnih knjiga
- dodatni programski moduli (sve ostalo)

INFORMACIJSKI SPEKTAR

- skup svih informacija koje se kao krajnji proizvod RIS-a prezentiraju korisnicima
- zavisi od interesa i potreba korisnika
- određen je pitanjima:
  - kakva je informacija potrebna?
  - kada je informacija potrebna?
  - kome je informacija potrebna?
  - zašto je potrebna?
  - koliko to košta?

VRSTE INFORMACIJA:

- prema opsegu- sintetizirane, detaljne (analitičke)
- prema vremenu – povremene, svakodnevne
- prema izgledu – unificirane, interno kreirane

FORMA PREZENTIRANJA:

- računovodstveni financijski izvještaji

IZVJEŠTAJI ZA INTERNE KORISNIKE:

- nestandardizirani izvještaji
- nisu propisani zakonom
- interno se kreiraju
- detaljni su (analitički)
- odnose se samo na neki segment ili na cjelinu poslovanja
- pored stvarnih često sadrže i planirane veličine
- sastavljaju se svakodnevno ili periodično

IZVJEŠTAJI ZA EKSTERNE KORISNIKE

- propisani izvještaji (forma, sadržaj, vrijeme)
- sintetizirani, globalni, usmjereni na cjelokupno poslovanje
- sadrže samo stvarne podatke
- **temeljni financijski izvještaji:**
  - bilanca
  - račun dobiti i gubitka
  - izvještaj o promjeni vlasničke glavnice
  - izvještaj o novčanom toku
  - bilješke

KVALITETA INFORMACIJA**I. RAZINA**

a. RELEVANTNA	- vrijednost predviđanja - vrijednost povratne veze - pravovremenost
b. POUZDANA	- dokazivost - nepristranost - istinitost

II. RAZINA

a. USPOREDIVOST	
b. DOSLJEDNOST (KONZISTENTNOST)	
- važan je kontrolni element ili vrijednost povratne veze
  - nepristranost – ne smijemo prezentirati irelevantne, netočne informacije koje mogu nekome ići u prilog a nisu u potpunosti realne, davati proturječne informacije
  - informacija mora biti usporediva, što znači da se poduzeće uspoređuje sa drugim poduzećima iste branše
  - usporedivost i dosljednost bi trebala biti moguća i horizontalno i vertikalno

RAČUNOVODSTVENA PROFESIJA

- profesija (lat. professio – zanat, posao) je stalno zanimanje, vrsta djelatnosti, vrsta zanimanja koje služi kao izvor egzistencije; struka
- povijesni razvoj: stare civilizacije – Babilon, Egipat, Atena, Rim
- Egipat – najstariji dokument glinena ploča 3200 g. pr. Kr. O trgovini žitom i stokom
- Egipat, Grčka – državno računovodstvo
- Rim – porezno računovodstvo
- srednji vijek – primjena arapskih brojeva (12. stoljeće)
- računovođe – pripadnici bogatih slojeva veleposjednika, trgovaca, klera (pismeni i privilegirani)
- računovodstvo se temelji na prijenosu vještine vođenja poslovnih knjiga
- razvoj trgovine utječe i na razvoj privredne evidencije – 14. i 15. stoljeće primjena dvojnog knjigovodstva
- 17. i 18. stoljeće industrijska revolucija, razvoj međunarodne trgovine – značajniji normativizam, potreba sustavnog obrazovanja računovođa
- 1900. godine u New York university – škola za trgovinu, računovodstvo i financije
- računovodstvena profesija u RH (zvanja/dodatna edukacija).
  - o Ovlašteni revizor (interni, eksterni, državni)
  - o Ovlašteni računovođa
  - o Samostalni računovođa
    - Ovlašteni interni revizor – samo fakultet
    - Ovlašteni eksterni revizor – završen fakultet ekonomskog smjera (upr. državni revizor)
    - Ovlašteni državni revizor – završen fakultet ekonomskog ili pravnog smjera
  - o Porezni savjetnik
  - o Ovlašteni procjenitelj
- državljanin RH, nekažnjavan, 3 godine radnog iskustva, položen ispit, ispunjava uvjete zadane kodeksom etike
- uvjet za poreznog savjetnika: poznavanje hrvatskog jezika

STRUKOVNA UDRUŽENJA:

HZRIF	- Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika
HR	- Hrvatski računovođa
HUR	- Hrvatsko udruženje revizora (externih)
SIR	- Sekcija (institut) internih revizora
HORRS	- Hrvatski odbor za računovodstvo i računovodstvene standarde

STRUČNI ČASOPISI:

Računovodstvo i financije (HZRIF)
Računovodstvo, revizija i financije (RRIF)
Financije i porezi (TEB)
Informator (INFORMATOR)

WEB MJESTA:

www.rif.hr
www.rrifplus.hr
www.teb.hr
www.nn.hr
www.fina.hr
www.crosec.hr
www.accountingeducation.com
www.accountingsource.com

NORMATIVNI OKVIR

- profesija gdje je stalna potreba praćenja promjena u zakonskoj regulativi
- normativni okvir je skup svih pravila, propisa i uputa koje definiraju način organizacije RIS-a i pravila ponašanja računovodstvenih djelatnika
- najčešće definiran kroz:
  - a) računovodstvena načela
  - b) računovodstvene standarde
  - c) zakonske propise

RAČUNOVODSTVENA NAČELA

- skup pravila i normi kojih se potrebno pridržavati u računovodstvenom procesuiranju podataka
- ugrađuju se u računovodstvene metode i postupke
- određuju osnovne karakteristike i koncepciju RIS-a
- ne navode se posebno uz financijske izvještaje (primjena ex ante)
- pretpostavka usporedivosti računovodstvenih informacija kojih ima mnogo
- općeprihvaćena računovodstvena načela (načelo nabave, vrijednosti, realizacije, upoznavanja prihoda i rashoda, objektivnosti, dosljednosti...)
- jezgra: računovodstvena načela poduzeća
- prvi krug – općeprihvaćena računovodstvena načela
- drugi krug – potencijalna računovodstvena načela

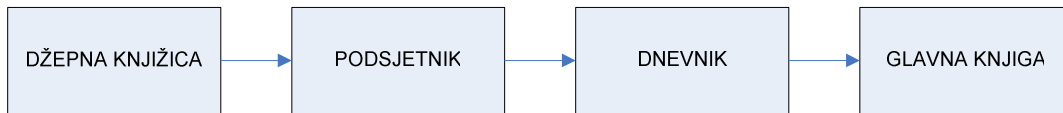
RAČUNOVODSTVENI STANDARDI

- predstavljaju detaljniju razradu odabranih računovodstvenih načela
- reguliraju način obuhvata, obrade i prezentiranja računovodstvenih informacija
- podloga su izvora računovodstvenih politika
- donosi ih računovodstvena profesija
- vrste: međunarodni i nacionalni računovodstveni standardi
- MSFI – međunarodni standardi financijskog izvještavanja
- MSFI1 – prva primjena MSFI
- MSFI2 – isplate s temelja dionica
- MSFI3 – poslovna spajanja
- MSFI4 – ugovori o osiguranju
- MSFI5 – dugotrajna imovina namijenjena prodaji i prestanak poslovanja
- MRS – stari računovodstveni standardi koji još uvijek vrijede
- MSFI – novi računovodstveni standardi

Seminar 07.11.2005

POVIJESNI RAZVOJ RAČUNOVODSTVA

- povijesna ishodišta – Babilon, Egipat, Grčka, Rim
  - srednjovjekovna Italija – pojava evidencije poslovanja zbog trgovine istok – zapad
- 1340. Massari of Genova, prva poslovna knjiga s evidencijom po načelu dvojnog knjigovodstva
- 1494. Luca Pacioli – Summa de aritmetica, geometrica, proportioni et proportionita
- 1458. Benedikt Kotruljević – O knjigovodstvu i savršenom knjigovođi
- podsjetnik – temeljnica za knjiženje, kronološko bilježenje svih poslovnih događaja
- džepna knjižica – priručna evidencija, pomoćno sredstvo, neknjigovodstvena evidencija
- glavna knjiga – sustavno bilježenje, najvažnija poslovna knjiga
- dnevnik – kronološko vođenje poslovnih događaja

- trgovac treba voditi tri knjige:
  1. vrijednosni papiri i ostali važni dokumenti
  2. knjiga ulaznih i izlaznih računa
  3. glavna knjiga
- tri faze harmonizacije (zakonska regulativa):
  1. Napoleonovi zakoni (1807)
  2. direktive iz 1978
  3. GAAP, MRS/MSFI
- 1953. Arthur Andersen (isplata GM-u) – pionir informatičkog razdoblja u računovodstvu

ZAKONSKI PROPISI

- skup propisa koji definiraju pravila ponašanja privrednih subjekata
- donosi ih Sabor na prijedlog Vlade
- obveza primjene (kazne)
- ZOR – temeljni zakon RIS-a
- zakoni za:
  - o profitna poduzeća
  - o neprofitna poduzeća
  - o proračunske korisnike
  - o obrtnike

RIS PROFITNIH PODUZEĆA

- zakon o računovodstvu
- MRS
- porezni propisi
  - o Zakon o porezu na dobit
  - o Zakon o porezu na dohodak
  - o Zakon o PDV-u
  - o ostali porezni propisi

ZOR – 01.01.1993

- odnosi se na profitna poduzeća
- ima 39 članaka
  - o I. Temeljne odredbe
  - o II. Prikupljanje, obrada podataka i knjigovodstvene isprave
  - o III. Poslovne knjige
  - o IV. Popis imovine i obveza
  - o V. Temeljni financijski izvještaji
  - o VI. Računovodstveni standardi
  - o VII. Klasifikacija poduzetnika
  - o VIII. Sadržaj financijskih izvještaja
  - o IX. Načela procjenjivanja
  - o X. Godišnje izvješće
  - o XI. Revizija financijskih izvještaja
  - o XII. Objavljivanje financijskih izvještaja
  - o XIII. Predočenje financijskih izvještaja i godišnjih izvješća
  - o XIV. Jezik i valuta jedinica
  - o XV. Kaznene odredbe

- XVI. Prijelazne i završne odredbe

7. KLASIFIKACIJA PODUZETNIKA (mali, srednji, veliki)

KRITERIJ I			KRITERIJ II		
1	zbroj bilance	1.000.000	1	zbroj bilance	4.000.000
2	prihod u zadnjih 12 mjeseci	2.000.000	2	prihod u zadnjih 12 mjeseci	8.000.000
3	godišnji prosjek zaposlenih	50	3	godišnji prosjek zaposlenih	250

- mali poduzetnici – ne prelaze 2 do 3 kriterija
- srednji poduzetnici – prelaze kriterije, ali ne i kriterij II

2. PRIKUPLJANJE, OBRADA PODATAKA, KNIGOVODSTVENE ISPRAVE

- unos podataka na temelju vjerodostojne isprave
- primjena metode dvojnog knjigovodstva
- čuvanje isprava

3. POSLOVNE KNJIGE

- vrste: osnovne i pomoćne
- materijalna imovina treba biti iskazana u količinskim i vrijednosnim podacima

10. GODIŠNJE IZVJEŠĆE

- obavezno za velike poduzetnike
- sadržaj:
  - temeljni financijski izvještaji
  - svi značajniji događaji u poslovnoj godini
  - pregled razvoja poduzeća
  - aktivnosti istraživanja i razvoja
  - informacije o stjecanju vlastitih dionica

11. REVIZIJA

- velika i srednja poduzeća svake godine
- mali poduzetnici svake treće godine – skraćena revizija

12. OBJAVLJIVANJE FINACIJSKIH IZVJEŠTAJA

- financijski izvještaji objavljuju se u skraćenoj formi uz mišljenje revizora
- rokovi:
  - do 30.04. – mali i srednji poduzetnici
  - do 30.06. – veliki poduzetnici
  - do 30.09. – konsolidirani financijski izvještaji

15. KAZNENE ODREDBE

- 3 godine zatvora – za neistinito prikazivanje pozicija financijskih izvještaja
- 50% od iznosa proknjiženog na temelju nevjerodostojne isprave
- 20% od iznosa imovine i obveza koji nisu propisani

ČIMBENICI ORGANIZACIJE RIS-a

- unutarnji:
  - vrsta djelatnosti
  - veličina poduzeća
  - lokacija
  - financijska snaga
  - tehnička opremljenost
  - kadrovska opremljenost
  - postojeća organizacija

- vanjski:
  - o normativna obilježja računovodstva (načela, standardi, zakoni)
  - o razvoj tehnike i tehnologije
  - o konkurencija

NAČELA ORGANIZACIJE RIS-a

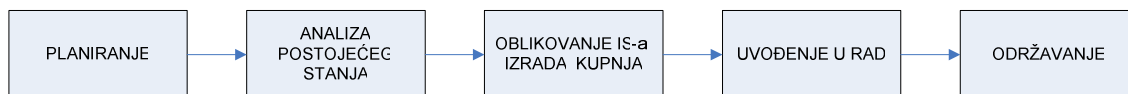
- opća:
  - o načelo planiranja
  - o pripremanja
  - o ujednačivanja
  - o spajanja jednakih elemenata
  - o uklanjanje praznih hodova
- specifična:
  - o svrsishodnosti
  - o pouzdanosti
  - o ažurnosti
  - o zakonitosti
  - o elastičnosti

Predavanje 14.11.2005

RAZVOJ RIS-a

- izgradnja IS (informacijski sustav) – složen i dugotrajan proces
- vrijeme ulaganja ≠ vremena efektuiranja ekonomskih koristi (računovodstveni tretman ulaganja)
- problemi u izgradnji:
  - o 40% projekata uspelo
  - o 30% djelomično uspelo
  - o 30% propalo
- projektni pristup – suradnja managementa, informatičara i krajnjih korisnika
- pristupi:
  - o vodopadni
  - o evolucijski

FAZE IZGRADNJE IS-a

Planiranje

- potrebno je definirati ciljeve novog IS-a, nedostatke starog sustava, korisnike, financijsku konstrukciju
- u velikim poslovnim sustavima vrlo formalizirana procedura

Analiza poslovnog sustava

- analiza poslova i procesa
- intervjui, interni izvori informacija, monitoring
- informacijski zahtjevi (što IS treba raditi)

Specifikacije informacijskih zahtjeva:

- dijagram raščlanjivanja
- dijagram toka podataka

- dijagram objekata

Oblikovanje i izrada – kako IS treba raditi

- oblikovanje baze podataka
- definiranje algoritama -> izrada
- definiranje potrebne tehničke opreme
- kadrovski i organizacijski preduvjeti

Uvođenje u rad

- izravno uvođenje novog IS-a
- paralelno uvođenje novog i rad starog IS-a
- postupno uvođenje novog IS-a
- bitna je izobrazba korisnika i dokumentacija – upute za rad

Održavanje

- produžuje životni vijek IS-a
- ispravljanje pogrešaka i nedostataka
- prilagođavanje promjenama u poslovnom sustavu
- cijene održavanja ovise o zaposlenima koji mogu biti i kreatori postojećeg IS-a (tada sami sebi olakšavaju posao jer dobro poznaju sustav)

OSNOVNA ORGANIZACIJSKA SREDSTVA

ULAZ – knjigovodstvene isprave

OBRADA – poslovne knjige

- konto i kontni plan
- sredstva za obradu podataka

KNJIGOVODSTVENE ISPRAVE – TEMELJNICE

- pisani dokaz o nastalim poslovnim događajima
- služe kao podloga za
  - o unos podataka u poslovne knjige
  - o kontrolu poslovanja
- ispostavljaju se na mjestu i u vrijeme nastanka poslovnog događaja (iznimka- računovodstvo)

knjigovodstvena isprava ≠ računovodstvena isprava ≠ poslovna isprava

KNJIGOVODSTVENE ISPRAVE

- dokazuju nastanak poslovnog događaja (prošlost)
- služe kao temelj za knjiženje (kvantitativni podaci primarno financijske prirode)
- najuži pojam

RAČUNOVODSTVENE ISPRAVE

- proizlaze iz struktura računovodstva (prošlost-budućnost)
- temelj za knjiženje + kontrola (kvantitativni podaci)
- širi pojam

POSLOVNE ISPRAVE

- najširi pojam

- obuhvaćaju i računovodstvene i knjigovodstvene isprave te ostale isprave kao npr.
  - o ugovore s kupcima i dobavljačima
  - o Ugovor o radu
  - o različite odluke posloводства (kvantitativni + nekvantitativni podaci)

KNJIGOVODSTVENE ISPRAVE

- kreiranje isprava:
  - o naziv i adresa izdavatelja i primatelja isprave
  - o naziv i redni broj isprave
  - o datum i mjesto izdavanja isprave
  - o kratki opis poslovnog događaja
  - o vrijednost poslovne transakcije
  - o potpis ovlaštene osobe i pečat izdavatelja isprave
- prema Zakonu o PDV-u fakture trebaju sadržavati:
  - o porezni broj izdavatelja i primatelja fakture
  - o posebno iskazanu vrijednost PDV-a (vrijednost transakcije PDV-a ukupno)
- formalni izgled i struktura isprave zavisi od
  - o vrste transakcija koju prikazuje
  - o primijenjenih tehničkih sredstava
- unificirane isprave
- interno kreirane isprave
- jedina isprava čiji je oblik propisan zakonom su isprave o platnom prometu
- broj primjeraka isprava zavisi o dijagramu toka isprave

DIJAGRAM TOKA ISPRAVA

- formalni izgled i struktura zavisi od:
  - o grafički prikaz kretanja isprave (dokumenta)
  - o karakteristika poslovnog procesa i organizacijske strukture poduzeća
  - o kretanja od datuma nastanka do njenog arhiviranja
- daje odgovore na neka pitanja:
  - o ključna pitanja:
    - tko i gdje ispostavlja knjigovodstvenu ispravu
    - tko i gdje se vrši kontrola
    - kome i u kojem roku se dostavlja
    - tko je knjiži
    - na koji način i koliko dugo se čuva

SIMBOLI U DIJAGRAMU TOKA:

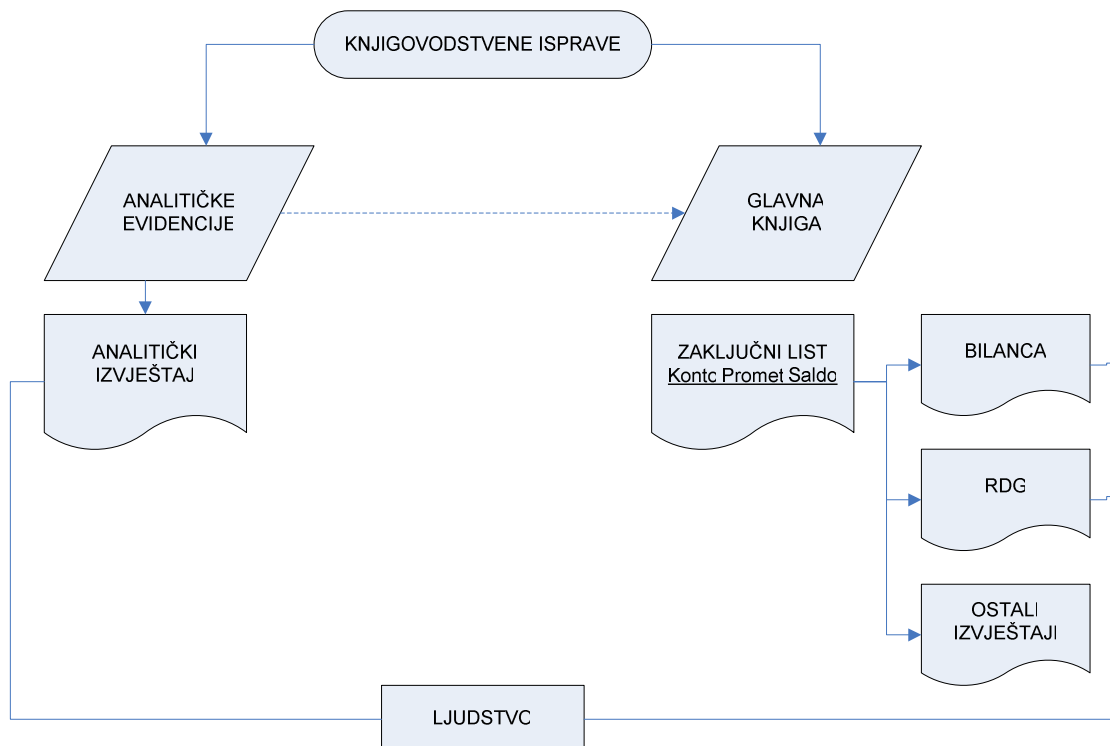

- vrste isprava prema mjestu nastanka:
  - o interne
  - o eksterne
- vrste isprava prema namjeni:
  - o naredbodavne
  - o opravdavajuće
  - o kombinirane
- vrste isprava prema obuhvatnosti

- pojedinačne (izvorne, originalne)
  - zbirne (izvedene, skupne)
- vrste isprava prema načinu obrade:
  - ručno kreirane (materijalizirane)
  - elektronički kreirane (materijalizirane ili digitalni zapis)
- zavisno o vrsti isprave bitan je način korištenja i kontrola isprave
- naredbodavne ne služe za knjiženje već im je svrha kontrola poslovanja
- putni nalog – isprava koja predstavlja simbiozu, i naredbu i ispravu knjiženja
- isplatna lista – prikazuje obračun plaća za sve radnike, zbirna isprava

KONTROLA ISPRAVA

- preduvjet točnosti i pouzdanosti financijskih izvještaja
- vrste kontrola:
  - formalna – provjerava ima li isprava sve potrebne elemente; ovisno što isprava predstavlja, takav će biti i sastav isprave
  - suštinska – provjerava ispravnost, točnost isprave;
    - za materijalna dobra suštinska kontrola vrši se uparivanjem računa s primkama, koje potvrđuju primitak te robe;
    - kod nematerijalne robe tj. usluga, kontrola se vrši pomoću nadgledne osobe koja svojim potpisom potvrđuje obavljanje usluga; velika mogućnost zloupotrebe
- provođenje kontrole je specifično za svako poduzeće
- likvidatura može biti
  - centralizirana
  - decentralizirana
- bez dokumenta nema knjiženja -> bez LIKVIDIRANOG dokumenta nema knjiženja

ČUVANJE ISPRAVA

- arhiva (pismohran)
  - o priručna
  - o centralna
- rokovi čuvanja (ZOR):
  - o 2 godine – pomoćni obračuni
  - o 3 godine – isprave platnog prometa u financijskim institucijama
  - o 5 godina – isprave na temelju kojih se podaci unose u poslovne knjige
  - o Trajno – isplatne liste

Predavanje 21.11.2005

POSLOVNE KNJIGE

- poslovne knjige predstavljaju skup evidencija o poslovanju poduzeća
- na sustavan i kronološki način prikazuju promjene na temeljnim računovodstvenim kategorijama, tj. imovini, obvezama, kapitalu, prihodima, rashodima, financijskom rezultatu
- vode se na temelju vjerodostojnih knjigovodstvenih isprava
- služe za kontrolu poslovanja i imaju karakter javnih isprava (dokazno sredstvo na sudu)

VRSTE POSLOVNIH KNJIGA

- osnovne – dnevnik, glavna knjiga
- pomoćne – knjiga inventara, knjiga blagajne, knjiga URA/IRA, analitičke evidencije, ostale pomoćne knjige

Dnevnik – osnovna poslovna knjiga u koju se poslovne promjene unose kronološki, tj. vremenskim redoslijedom njihova nastajanja

- kronološka nesistematizirana evidencija
- sveobuhvatna evidencija
- vodi se prema sustavu dvojnog knjigovodstva
- funkcije dnevnika: kontrolna uloga, olakšava pronalaženje pogrešaka, omogućuje rekonstrukciju događaja
- sadržajna i računska povezanost dnevnika i glavne knjige
- može se voditi kao jedna knjiga ili kao više specijaliziranih knjiga (dnevnik glavne knjige + dnevnik analitičkih evidencija)

DNEVNIK BR. _____

DATUM	DOKUMENT	OPIS	DUGUJE	POTRAŽUJE	SALDO

ZBROJ STRANE:

DONOS:

PRIJENOS:

- preko broja strane, donosa i prijenosa postoji povezanost između dnevnika br. 1 i dnevnika br. 365
- onemogućuje bilo kakve nepravilnosti i nezakonite radnje da ostanu neprimijećene

Glavna knjiga – sistematizirana, kronološka i sveobuhvatna evidencija poslovnih događaja

- sistematizacija se provodi temeljem osnovnih konta imovine, obveza, kapitala, prihoda, rashoda
- glavna knjiga = skup osnovnih konta
- prikazuje vrijednosne i sintetičke podatke (detalji se prikazuju u pomoćnim knjigama)
- dnevnik i glavna knjiga vode se za jednu poslovnu godinu
- vodi se po sustavu dvojnog knjigovodstva
- podloga za sastavljanje temeljnih financijskih izvještaja (financijsko knjigovodstvo)
- osnovni elementi konta glavne knjige:
  - naziv i šifra konta
  - datum poslovne promjene
  - dokument na temelju kojeg se vrši knjiženje
  - kratak opis promjene
  - vrijednost promjene – duguje potražuje
  - saldo

NAZIV KONTA			BROJ KONTA _____		
DATUM	DOKUMENT	OPIS	DUGUJE	POTRAŽUJE	SALDO

- fizički izgled glavne knjige zavisi o tehničkim sredstvima za obradu podataka

Knjiga inventara – prikazuje promjene na dugotrajnoj materijalnoj imovini

- kronološki prati sredstvo od datuma nabave do datuma otuđenja
- ne zaključuje se na kraju godine već sukcesivno – otuđenjem pojedinog sredstva

Knjiga blagajne (blagajnički izvještaj) – prikazuje gotovinski promet (promet blagajne)

- zaključuje se na kraju svakog dana za sve vrste blagajni (blagajnički maksimum)
- izgled zavisi od načina obrade podataka
- kod ručne obrade uvezani listovi, numerirani
- kod računalne obrade – neopipljiv oblik, po zaključivanju knjiga blagajne se treba otisnuti i uvezati
- blagajničko poslovanje regulirano je posebnim zakonskim propisima

Knjiga ulaznih računa i knjiga izlaznih računa – služe za evidenciju svih ulaznih odnosno izlaznih računa

- kronološka evidencija
- evidencija PDV-a
- sadržaj je propisan poreznim propisima
- kontrolna uloga (obračuna i uplate PDV-a + kontrola poslovanja s kupcima i dobavljačima)

Analitičke evidencije (analitička knjigovodstva, moduli RIS-a)

- predstavljaju detaljnu razradu podataka prikazanih na sintetičkom kontu glavne knjige
- osim vrijednosnih prikazuje i neke druge kvantitativne i nekvantitativne podatke
- razlog formiranja
  - a) osigurati sve potrebne podatke
  - b) sačuvati preglednost glavne knjige
- najčešće organizirane analitičke evidencije su:
  - o dugotrajne materijalne imovine
  - o sirovina i materijala (materijalno knjigovodstvo)
  - o proizvodnje (pogonsko knjigovodstvo)

- gotovih proizvoda (robno knjigovodstvo)
- kupaca (saldakonti)
- dobavljača (saldakonti)
- plaća
- način organiziranja: a) raščlanjivanjem unutar glavne knjige
b) izdvajanjem u zasebna analitička knjigovodstva
- usklađivanjem analitičkog konta i pripadajućeg konta glavne knjige (analitike i sintetike) – kontrola

Ostale pomoćne knjige

- knjiga izdanih putnih naloga
- knjiga primljenih / izdanih mjenica
- knjiga primljenih / izdanih čekova
- knjiga dionica

Otvaranje poslovnih knjiga:

	VRIJEME	PODLOGA
OSNOVNE	1. prilikom osnivanja poduzeća 2. na početku poslovne godine	1. početna bilanca 2. početna (završna) bilanca
POMOĆNE	1. prilikom osnivanja poduzeća 2. na početku poslovne godine	1. popis imovine i obveza (početni inventar) 2. pomoćne knjige prethodnog razdoblja (donos salda)

Zaključak poslovnih knjiga:

- vrijeme: a) na kraju poslovne godine
b) tokom poslovne godine (kod statusnih promjena)
- po provedenom zaključku poslovne knjige se moraju izlistati i uvezati

Čuvanje poslovnih knjiga:

- propisano ZOR-om
- 5 godina pomoćne knjige
- 10 godina – dnevnik i glavna knjiga
- trajno-financijski izvještaji
-

Kaznene odredbe – Zakon o porezu na dobit (članak 27): „novčanom kaznom od 5.000,00 do 1.000.000,00 kn za prekršaj će se kazniti porezni obveznik koji ne vodi ili netočno vodi poslovne knjige“.

KONTO KAO ORGANIZACIJSKO SREDSTVO

- konto – tabelarni pregled na kojem se iskazuju početna stanja i promjene u osnovnim ekonomskim kategorijama (I,O,K,P,R,FR)
- služi za skraćeno bilježenje i sustavno praćenje promjena na ekonomskim kategorijama
- instrument sistematizacije pojedinih oblika aktive, pasive, prihoda i rashoda
- **konto = bilanca u pokretu**
- preuzima identitet svakog pojavnog oblika
- nositelj podataka
- **konto = dio poslovnih knjiga**
- fizički izgled konta zavisi o:
  - svojstvima kategorije koju predstavlja
  - količini zahtijevanih podataka
  - sredstvima za obradu podataka
- podaci na kontu:
  - prema opsegu: osnovni, dodatni
  - prema stalnosti: matični, prometni

- osnovni podaci na kontu – vidi konto glavne knjige
- dodatni podaci na kontu – zavise o specifičnosti pozicije koju predstavljaju te zahtjevima korisnika npr. Kod konta kupaca: adresa kupca, matični broj, datum nastanka DVO, datum dospeljeća, način plaćanja
- konta sirovina i materijala: jedinica mjere, skladište, nomenklatura, količinski podaci (ulaz, izlaz, stanje), cijena
- konta dugotrajne imovine: inventarski broj, smještaj, mjesta troška, vrijeme trajanja, stopa amortizacije, broj police osiguranja
- matični podaci – stalni, nepromjenjivi podaci, nezavisni o svakodnevnim podacima
- prometni podaci – promjenjivi podaci, mijenjaju se sa svakom transakcijom (datum, opis, element, duguje, potražuje, saldo)
- kreiranje konta – struktura podataka na kontu

VRSTE KONTA

- **prema položaju salda:**
  - o konta aktive
  - o konta pasive
  - o aktivno-pasivna konta
  - o pasivno-aktivna konta
- **prema elementima uspjeha**
  - o konta prihoda
  - o konta rashoda
- **prema samostalnosti**
  - o samostalna konta
  - o nesamostalna konta
- **prema mogućnosti raščlanjivanja prometa i salda**
  - o analitička konta
  - o sintetička konta

OBLICI KONTA

- stepenasti oblik konta – najstariji oblik konta

OTVARANJE KONTA

- konto = dio poslovnih knjiga
- otvaranje konta = otvaranje poslovnih knjiga

ZAKLJUČAK KONTA

- na kraju poslovne godine
- nakon provedenih predzaključnih radova
- nakon provedenih kontrola
- konta aktive trebaju imati dugovni saldo, konta pasive potražni saldo
- konta prihoda i rashoda zaključuju se međusobnim sučeljavanjem – utvrđivanje financijskog rezultata
- tehnika zaključka zavisi o sredstvima za obradu podataka

Predavanje 08.11.2005

KONTNI PLAN

- sistematizirani prikaz naziva i šifri konta
- važno organizacijsko sredstvo
- omogućuje snalaženje i sistematizaciju u poslovnim knjigama
- prilikom određivanja šifre konta, odnosno otvaranja konta, definiraju se:
  - o osnovni parametri knjiženja

- izvještajna struktura

VRSTE KONTNIH PLANOVA

- kontni plan za trgovačka društva (poduzeća)
- kontni plan za banke
- kontni plan za neprofitne organizacije (specifičan, kombinirani kontni plan)
- kontni plan za proračunske korisnike

POVIJESNI RAZVOJ

- 19. stoljeće – Eugen Schmalenbach
- 1945-te godine propis o jednoobraznom knjigovodstvu – propisan jedinstveni kontni plan
- 1993-će godine donesen ZOR
- propisane samo bilančne sheme, tj. okvir za definiranje KP-a

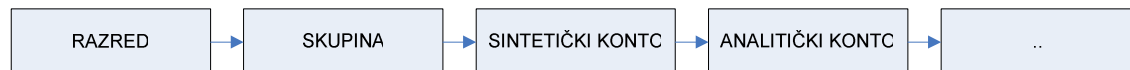
KREIRANJE KONTNOG PLANA

- na kreiranje kontnog plana utječu zahtjevi internih i externalnih korisnika (propisane bilančne sheme + interno zahtijevane informacije)
- prilikom formiranja kontnog plana treba utvrditi:
  - formalni okvir
  - materijalni sadržaj
  -

Formalni okvir – formalni izgled kontnog plana

- kriteriji:
  - dekadski
  - abecedni
  - kombinirani
- dekadski sustav je općeprihvaćen u svijetu

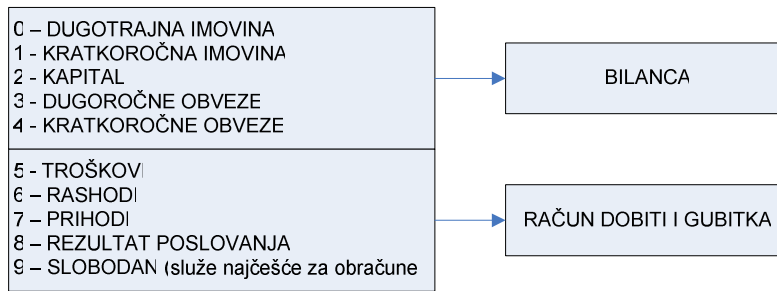
1 kontni plan	=	10 razreda (0-9)
1 razred	=	10 skupina konta (00-99)
1 skupina konta	=	10 sintetičkih konta (000-999)
1 sintetički konto	=	10 analitičkih konta (0000-9999)

Materijalni sadržaj – određuje strukturu konta unutar kontnog plana

- kriteriji:
  - bilančni
  - funkcionalni
  - kombinirani
- bilančni kriterij – prati redoslijed pozicija u financijskim izvještajima
- primjenjuje se u nekim zapadnim zemljama

- funkcionalni kriterij – prati proces reprodukcije
- primjenjuje se u RH

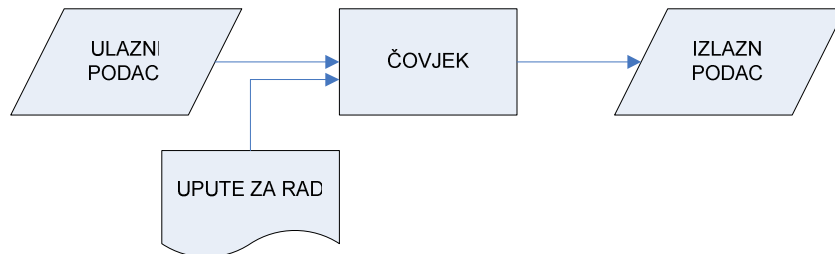
0 – DUGOTRAJNA IMOVINA I GUBITAK
1 – NOVAC KRATKOTRAJNA POTRAŽIVANJA KRATKOTRAJNA FINANCISKA IMOVINA AKTIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA
2 – KRATKOROČNE OBVEZE I PASIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA
3 – ZALIHE SIROVINA I MATERIJALA REZERVNIH DIJELOVA I PREDUJMOVI ZA ZALIHE
4 – TROŠKOV
5 – INTERNI OBRAČUN
6 – ZALIHE PROIZVODNJE GOTOVIH PROIZVODA TRGOVAČKE ROBE I PREDUJMOVI ZA ZALIHE
7 – RASHODI I PRIHOD
8 – REZULTAT POSLOVANJA
9 – KAPITAL DUGOROČNE OBVEZE I IZVANBILANČNI ZAPIS

METODE OBRADE PODATAKA

- ručna obrada podataka
- mehanička obrada podataka
- elektronička obrada podataka

1. RUČNA obrada podataka – najstariji i najduže zadržan oblik podataka

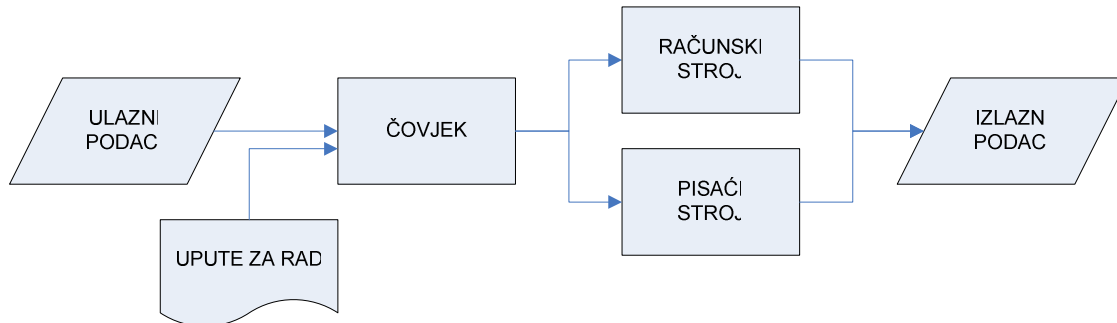
- početak: stari Babilon, Egipat, Rim
- razvoj brojevnih sustava (Europa 11. stoljeće)

- danas vrlo rijetko, no ponegdje još uvijek najracionalniji oblik obrade
- sredstva: olovka, papir, mehanograf, sredstva za računanje, ostala pomagala
- organizacija: konta i dnevnik u slobodnim listovima
- sistematizacija: pregradni kartoni, metalni jahači
- prednosti:
  - o koriste se lako dostupna i jeftina sredstva
  - o male pripreme
  - o lako čitljivi podaci o svim fazama obrade
  - o lako se prilagođava zahtjevima obrade
  - o lako se kombinira sa ostalim metodama obrade
- nedostaci:
  - o sporost obrade
  - o pogreške u radu

2. **MEHANIČKA** obrada podataka – suvremenija varijanta ručne obrade

- u primjeni od kraja 19-tog stoljeća
- određene računske operacije izvodi sam stroj (npr. Izračun salda)
- zadržava prednosti, uklanja nedostatke ručne obrade podataka (kraće vrijeme, veća točnost i urednost)
- vrste mehaničkih sredstava:
  - o računski strojevi
  - o pisači strojevi
  - o kombinirani strojevi – najčešće knjigovodstveni strojevi i strojevi za specijalne obrade podataka (fakturiranje)

Organizacija

- metode i tehnike rada iste kao i kod ručne obrade podataka
- konto i dnevnik u slobodnim listovima
- dokumentacija, ulazno-izlazni podaci u istom obliku kao i kod ručne obrade
- rad čovjeka neophodan

Razvoj sredstava za mehaničku obradu podataka

- računski strojevi – 1623 – prvi računski stroj – računski sat (W. Schikard)
- 1642 – stroj za zbrajanje i oduzimanje (Blaise Pascal)
- 1673 – stroj za osnovne računske operacije (Gottfried Wilhelm Leibnitz)
- 1727 – prvi računski stroj za komercijalnu upotrebu

Pisači strojevi

- 1714 – prvi pisači stroj (John Mill)
- 1868 – konstruiran pisači stroj koji piše brže od ruke
- 1874 – serijska proizvodnja pisaćih strojeva (Remington i Sons)

Bušena kartica

- 1805 – upotrijebljena za automatsko upravljanje tkalačkim strojevima
- 1890 – upotrijebljena za obradu popisa stanovništva SAD-a (6 puta brža)
- kasnije se koristi za knjigovodstvene poslove
- 1843 – konstruiran prvi telegraf (Samuel Findley Breese Morse)
- 1876 – konstruiran prvi telefon (Graham Bell)

3. **ELEKTRONIČKA** obrada podataka – EOP

- danas dominantni oblik obrade podataka
- temelji se na digitalnom načinu obrade podataka
- uvjeti – dobri hardware, software, lifeware, orgware
- **prednosti:**
  - o velika brzina i točnost obrade
  - o povećanje produktivnosti, efikasnosti
  - o omogućuje integralnost računovodstvenih i neračunovodstvenih podataka
  - o stvara uvjete za novu kvalitetu rada računovodstvenih djelatnika
- **posljedice:**
  - o promjene u metodama i tehnikama rada

- promjene u obliku i sadržaju poslovne dokumentacije
- poslovne knjige nalaze se u digitalnom obliku (na kraju godine po provedenom zaključku trebaju se otisnuti i uvezati)
- promjene u organizaciji poslovnih procesa i poslovnih funkcija
- promjene u razinama i stupnjevima odgovornosti
- **kriteriji ocjene računovodstvenih software-a:**
  - funkcionalnost
  - integralnost
  - održavanje
  - mogućnost dogradnje
  - dokumentacija
  - pristup drugim korisnicima
  - cijena

INTERNET – VIRTUALNO RAČUNOVODSTVO

- automatizirani računovodstveni servis odvojen od ureda uz trenutni elektronički pristup – oblik outsourcinga
- prikupljanje i unos podataka odvojeno od procesa obrade i generiranja financijskih informacija
- smanjuje troškove stručnog osoblja i procesiranja podataka – mala i srednja poduzeća
- korisnici mogu, ovisno o dodijeljenim ovlastima, imati uvid u baze podataka u bilo koje vrijeme s bilo kojeg umreženog mjesta

SUSTAV INTERNIH KONTROLA

- skup kontrolnih postupaka usmjerenih ukupnom nadzoru poslovanja
- cilj: spriječiti pogreške i prijevare
- zaštititi imovinu od gubitka i krađa
- osigurati točne i pouzdane poslovne informacije
- za sustav internih kontrola i njihovo funkcioniranje je bitno dobro poslovno okruženje
- SIK – važan u provođenju revizije
- vrste revizije:
  - interna, eksterna
  - komercijalna, državna
  - revizija financijskih izvještaja, revizija poslovanja

VRSTE I CILJEVI INTERNIH KONTROLA

- računovodstvene kontrole (vezane uz računovodstvene procese):
  - osigurati točnost i pouzdanost računovodstvenih podataka
  - zaštititi imovinu od gubitka i krađe
- administrativne kontrole (vezane uz temeljna poslovna funkcija)
  - podržavati primjenu poslovne politike
  - unaprijediti uspješnost poslovanja

RAČUNOVODSTVENE KONTROLE

- ugrađene u sam računovodstveni sustav
- računovodstvene informacije usmjerene korisnicima -> KONTROLA U FUNKCIJI KORISNIKA
- koje podatke prikupiti, kako ih obraditi, kako ih prezentirati

BROJNOST KONTROLNIH POSTUPAKA

- vrste:
  - prema razinama kontrole
  - prema fazama obrade podataka
  - prema metodama obrade podataka

Kontrolni postupci prema razinama kontrole

- **preventivni**
  - o sprječavaju nastale pogreške, npr. kontrola dokumenata prije knjiženja
  - o prethodna kontrola D=P (kontrola temeljnice)
  - o kontrola pristupa
  - o nemogućnost ispostavljanja dokumenata ili izvršenja dijela obrade ukoliko nedostaje zahtijevani parametar
  - o troškovno najisplativiji mehanizmi kontrole
- **detektivni**
  - o signaliziraju nastanak pogreške (npr. Naknadna kontrola D=P, odstupanja od plana, inventura...)
  - o služe za identifikaciju nepoželjnih događaja (često nije moguć nastavak radnje ukoliko se problem ne ukloni)
  - o baza usporedbe: standardna veličina, planovi, zakoni...
- **korektivni**
  - o poduzimaju se radi otklanjanja nastale pogreške
  - o potrebno definirati uzrok problema, način korigiranja greške, modifikaciju sustava

Zaključak:

- kontrolni postupci trebaju biti ugrađeni u sve faze i funkcije poslovnog procesa
- za uspostavljanje efikasnog sustava internih kontrola važno je tzv. Kontrolno okruženje
- efikasan sustav internih kontrola:
  - o onemogućava zloupotrebu imovine
  - o sprječava nastanak pogrešaka i prijevara
  - o osigurava pouzdanost informacija potrebnih u odlučivanju i upravljanju (računovodstvene i neračunovodstvene informacije)

28.02.2006

MODUL DUGOTRAJNE IMOVINE

(analitičko knjigovodstvo dugotrajne imovine)

- specifičnost područja
- informacijski zahtjevi
- knjigovodstvene isprave
- poslovne knjige – sadržaj konta
- kontrola

1. SPECIFIČNOST PODRUČJA

- pojam dugotrajne imovine:
  - o dio ukupne imovine poduzeća
  - o u poslovanju se koristi dulje od 1 godine
  - o pretvara se u novac u roku duljem od 1 godine
- porezni propisi – amortizacija i vrednovanje dugotrajne imovine
- pojavni oblici:
  - o materijalna, nematerijalna (bilanca)
  - o imovina u pripremi, u upotrebi, izvan upotrebe

DUGOTRAJNA IMOVINA

MATERIJALNA

- zemljišta i šume
- građevinski objekti
- postrojenja i oprema
- alati transportna sredstva

NEMATERIJALNA

- izdaci za istraživanje i razvoj

FINANCIJSKA

POTRAŽIVANJA

POSLOVNI PROCESI

- **nabava**
  - o kupnja
  - o izrada u vlastitoj režiji
  - o donacija
  - o inventurni višak
- **trošenje**
  - o obračun amortizacije
- **otuđenje**
  - o prodaja
  - o rashodovanje
  - o donacija
  - o inventurni manjak

PROCES NABAVE

- dugotrajan proces
- formiranje nabavne vrijednosti (konto 025 – investicije u toku)
- struktura nabavne vrijednosti (MRS 16)
- nabavnu vrijednost čine svi troškovi vezani uz nabavu i osposobljavanje sredstava za upotrebu (ukupna vrijednost + svi zavisni troškovi nabave)
- zavisni troškovi:
  - o troškovi isporuke i prijevoza
  - o troškovi instaliranja
  - o troškovi stručnog nadzora
  - o troškovi pripreme zemljišta
  - o troškovi kamata (IZNIMNO!)
- po završetku procesa nabave sredstvo se stavlja u upotrebu:
  - o izvještaj o aktiviranju
  - o obračunska kalkulacija
  - o konto 021 – oprema u upotrebi

PROCES TROŠENJA – OBRAČUN AMORTIZACIJE

- regulirano MRS-ovima poreznim propisima
- poseban značaj poreznih propisa
- pravilnik o amortizaciji regulira:
  - o pojam dugotrajne imovine
  - o klasifikaciju dugotrajne imovine
  - o osnovicu amortizacije (nabavna vrijednost)
  - o vijek trajanja (-% amortizacije, metodu amortizacije)
  - o vrijeme početka/prestanka obveze obračuna amortizacije
  - o obvezu evidencije i kada je sredstvo otpisano

PROCES OTUĐENJA

- na temelju odluke uprave – razlozi
- izvanredni prihodi/rashodi

2. INFORMACIJSKI ZAHTJEVI

- zavise o vrsti korisnika – interni, eksterni
- utječu na definiranje liste potrebnih podataka – oblik i sadržaj knjigovodstvenih isprava, poslovnih knjiga, način izvještavanja
- najčešće zahtijevani podaci:
  - **nabava:**
    - predračunska vrijednost
    - avansi
    - vrijednost investicija u toku
    - struktura troškova
  - **upotreba (trošenje):**
    - opći podaci:
      - naziv
      - proizvođač
      - godina izrade
      - garantni rok
      - smještaj
      - osiguranje
    - tehnički podaci
      - tip
      - model
      - dimenzije
      - kapacitet
      - način rukovanja
    - ekonomski podaci
      - nabavna vrijednost (struktura)
      - investicijska vrijednost
      - stvarna vrijednost
      - investicijsko održavanje
  - **otuđenje:**
    - razlozi:
      - vrijeme
      - način
      - vrijednost

3. KNJIGOVODSTVENE ISPRAVE

- definiraju se na temelju informacijskih zahtjeva
- značajan broj neknjigovodstvenih isprava (KONTROLA!)
- dijagram toka

PROCES	NEKNJIGOVODSTVENE ISPRAVE	KNJIGOVODSTVENE ISPRAVE
NABAVA	- plan investicija - investicijski elaborati, ugovori - zapisnik o preuzimanju sredstava - izvještaj o inventurnom višku (inv. Lista)	- faktura dobavljača - carinska deklaracija - rješenje o donaciji - odluka uprave
UPOTREBA (trošenje)	- izvještaj o aktiviranju - zakonski propisi	- obračunske kalkulacije - obračun amortizacije
OTUĐENJE	- prijedlog za prodaju, rashodovanje, donaciju - izvještaj o inventurnom manjku	- faktura kupcu - rješenje o donaciji - odluka uprave

4. KONTO I POSLOVNO KNJIGE

- evidencija o dugotrajnoj imovini vodi se u:
  - o knjizi inventara
  - o analitičkoj evidenciji
  - o glavnoj knjizi

Knjiga inventara

- prikazuje promjene na dugotrajnoj materijalnoj imovini
- kronološki prati sredstvo od datuma nabave do datuma otuđenja
- ne zaključuje se na kraju godine, već sukcesivno, otuđenjem pojedinog sredstva

Analitičko knjigovodstvo

- sistematizirana, kronološka evidencija o svakoj pojedinoj vrsti – mnoštvo konta

Izgled konta

- specifičan, proširen dodatnim podacima iz liste informacijskih zahtjeva
- inventarski broj – kontrolni podatak (veza knjige inventara i analitičkog knjigovodstva)

Osnovni podaci na kontu

- **matični**
  - o naziv sredstva
  - o broj konta-inventarski broj
  - o vijek trajanja-stopa amortizacije
  - o smještaj-mjesto troška
  - o broj police osiguranja
  - o određeni tehnički podaci
- **prometni**
  - o datum
  - o dokument
  - o opis
  - o duguje (nabavna vrijednost)
  - o potražuje (ispravak vrijednosti)
  - o saldo (sadašnja tj. neto knjigovodstvena vrijednost)

Formiranje šifre konta

- konto glavne knjige=021
- inventarski broj=3456
- analitički konto=021 3456

5. KONTROLA

- kontrola svih procesa i vrsta dugotrajne imovine
- autorizacijske kontrole (proces nabave) – formalizirane procedure nabave, odobrenja, značaj neknjigovodstvenih isprava
- supervizijske kontrole (proces upotrebe, otuđenja)
- kontrola smještaja-korištenja

dugotrajna imovina = vlasništvo poduzeća

- alatne knjižice
- reversi
- kontrola zapisa na kontu – predračun/obračun amortizacije, isknjižavanje

Godišnja inventura (zakonska obveza)

- procjena kvalitete i kvantitete podataka (problematika vrednovanja nedovršenih investicija, procjena nabavne vrijednosti, postotka amortizacije...)

MODUL ZALIHA – SIROVINE I MATERIJALI

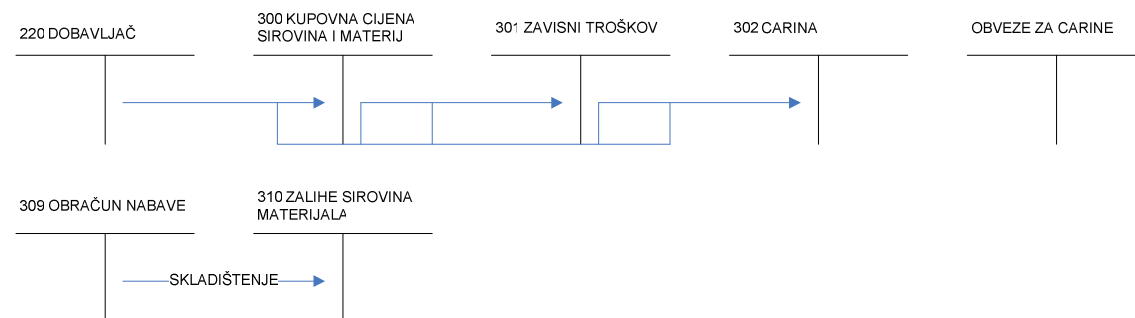
(materijalno knjigovodstvo)

1. SPECIFIČNOST PODRUČJA – ZALIHE:

- materijalni oblik kratkotrajne imovine
- materijalno značajna pozicija (proizvodnja poduzeća)
- mnoštvo vrsta – detalji o svakoj vrsti -> analitika
- osnovni procesi:
  - o proces nabave
  - o proces trošenja
  - o proces otuđenja

PROCES NABAVE

- podloga: plan proizvodnje
- optimalne zalihe
  - o obujam proizvodnje
  - o trajanje proizvodnog ciklusa
  - o vrijeme i ostali uvjeti nabave
- problematika financiranja zaliha – nabava „just in time“
- proces nabave – proces prikupljanja nabavne vrijednosti
- $NV = \text{fakturna vrijednost} + \text{svi zavisni troškovi nabave}$
- skladištenje

PROCES TROŠENJA ZALIHA

- na temelju zahtjeva proizvodnje – radnog naloga
- troškovi sirovina – vrijednosni izraz utrošenih sirovina (količina*cijena), utvrđuje se primjenom određenih metoda (MRS2)
- FIFO
- LIFO
- HIFO (FIFO i HIFO se obično ne može)
- prosječne cijene
- identifikacija troškova:
  - o troškovi po mjestima troškova
  - o direktni/indirektni trošak
  - o trošak proizvoda/trošak razdoblja

PROCES OTUĐENJA

- načini:
  - o prodaja
  - o kalo, rasip, lom i kvar
  - o inventurni manjak

- izvanredni prihodi/izvanredni rashodi
- porezni tretman kala, rasipa, loma i kvara

2. INFORMACIJSKI ZAHTJEV

- zavise o specifičnostima područja i vrstama korisnika – interni, eksterni
- INTERNI – nabavna i proizvodna funkcija
- utječu na definiranje liste potrebnih podataka
- oblik i sadržaj knjigovodstvenih isprava, poslovnih knjiga, načina izvještavanja

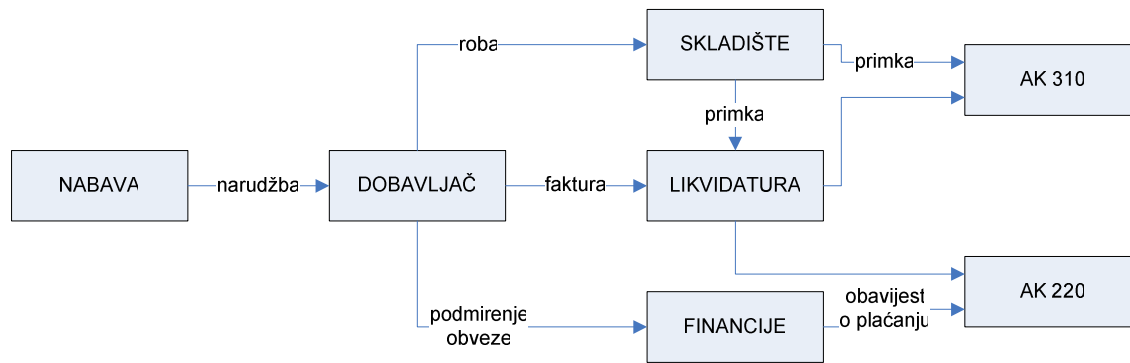
NAJČEŠĆE ZAHTIJEVANI PODACI

- **PROCES NABAVE**
  - o ugovorene/realizirane količine i cijene svake pojedine vrste
  - o odstupanja
  - o stanje zalihe svake pojedine vrste (količina + vrijednost)
  - o minimum, maximum, optimalne zalihe
  - o smještaj, uvjeti skladištenja, rok upotrebe
- **PROCES TROŠENJA (OTUĐENJA)**
  - o ukupno utrošene sirovine i materijal (količina + vrijednost)
  - o utrošeni direktni, indirektni materijal, utrošak po MT
  - o postotak dopuštenog kala, rasipa, loma i kvara
  - o inventurni manjkovi/viškovi

3. ISPRAVE

- utvrđuju se na temelju informacijskih zahtjeva
- na ispravama je potrebno ukazati na prirodu transakcija i korespondirajuće knjigovodstvo
- moraju pratiti tok proizvodnog procesa – dijagram toka
- vrste isprava
  - o interne/eksterne
  - o knjigovodstvene/neknjigovodstvene

PROCES	NEKNJIGOVODSTVENE ISPRAVE	KNJIGOVODSTVENE ISPRAVE
NABAVA (skladištenje)	- ponude, narudžbe, ugovori - zapisnik o preuzimanju robe	- faktura dobavljača (osnovna, sporedna, privremena) - carinske deklaracije - primka (količina) - obračunska kalkulacija
TROŠENJE	- trebovanje (zahtjevnica)	- izdatnica - povratnica - međuskladišnica
OTUĐENJE	- prijedlog za prodaju, otpis - izvještaj o inventurnom manjku	- faktura kupcu - odluka uprave

4. KONTO I POSLOVNE KNJIGE

- evidencija o zaliham vodi se u:
  - o skladištu – analitički, količinski
  - o materijalnom knjigovodstvu – analitički, količinski + vrijednosno
  - o glavnoj knjizi – sintetički, vrijednosno
  - o ostala operativna evidencija
- **osnovni podaci na kontu:**
  - o matični
    - broj konta
    - vrsta materijala
    - nomenklatura
    - smještaj – skladište
    - jedinica mjere
    - minimum-maksimum-zalihe
  - o prometni
    - datum
    - dokument
    - opis
    - količina (ulaz, izlaz, stanje)
    - cijena
    - vrijednost (duguje, potražuje, saldo)

5. KONTROLA

KONTROLA PROCESA NABAVE – kontrola ulaza

- kontrola uvjeta nabave
- kontrola smještaja
- kontrola isprava
- kontrola knjiženja (struktura nabavne vrijednosti – kalkulacije)

KONTROLA TROŠENJA, OTUĐENJA – kontrola izlaza

- kontrola isprava (nalog, izvršenje)
- kontrola obračuna troškova (metode)
- kontrola knjiženja – korespondirajuća knjigovodstva

INVENTURA KAO ZNAČAJNA KONTROLNA MJERA

- inventura:
  - o godišnja
  - o kontinuirana
- godišnja inventura:
  - o provodi se na kraju godine
  - o popis svih vrsta zalihe, kontrole kvalitete i kvantitete – prijedlozi otpisa

- kontinuirana inventura
  - o provodi se nenajavljeno tokom cijele godine
  - o provodi ju stručna komisija
  - o osim kontrolne ima i savjetodavnu ulogu (sudjeluje u preuzimanju robe, kontrolira smještaj zaliha, prati pojavu nekurentnih zaliha, predlaže mjere za poboljšanje materijalnog poslovanja)

REVIZIJA ZALIHA

- obilježja zaliha:
  - o značajan dio imovine
  - o utječu na rezultat poslovanja
  - o subjektivno vrednovanje
- vrste zaliha:
  - o sirovina i materijala
  - o gotovih proizvoda
  - o proizvodnje u tijeku
  - o trgovačke robe
- tijek revizije
  - o upoznavanje poslovanja klijenta
  - o provođenje testova
  - o formiranje radne dokumentacije
  - o formiranje mišljenja
  - o izvještavanje

UPOZNAVANJE POSLOVANJA

- poslovni, računovodstveni
- praćenje transakcija kroz informacijski sustav (walk-through)

PROVOĐENJE TESTOVA

- prisustvovanje popisu
- vrednovanje
- analitički postupci

Prisustvovanje popisu

- postoji popisna komisija
- pisana uputa provođenja popisa imovina i obveza
- rokovi za popis po pojedinim mjestima
- sveobuhvatnost popisa

Prisustvovanje popisu zaliha

- obavljaju osobe koje NISU materijalno zadužene za zalihe
- zalihe koje pripadaju trećim osobama ili su zastarjele ili nekurentne se odvajaju od ostalih zaliha
- primjena postupaka koji omogućuju pravilan i siguran popis

Vrednovanje zaliha

- faktura dobavljača
- obračun proizvodnje
- trošak zaliha (FIFO, prosječne ponderirane cijene)
- trošak VS neto vrijednost koja se može realizirati
- usklađenost s glavnom knjigom
- razgraničenje – CUT OFF
  - o – zadnji ulazni i izlazni računi promatranog razdoblja
  - o Prvi ulazni i izlazni računi idućeg razdoblja
- analitički postupci
  - o bruto marža (usporedba s prošlim godinama)
  - o dani vezivanja zaliha

MODUL PLAĆA

1. SPECIFIČNOST PODRUČJA

- plaća = vrijednosni izraz uloženog rada
- regulirano brojnim propisima
- izvori radnog prava:
  - o Zakon o radu
  - o Zakon o porezu na dohodak
  - o Kolektivni ugovori
  - o Pravilnik o radu
  - o Ugovor o radu
- dvostruki karakter plaća: trošak i obveza
- definira područje posebnih organizacijskih rješenja

VRSTE PLAĆA

- plaća za redovni rad
- uvećana plaća – dodaci na plaću za posebne i otežane uvjete rada
- najniža plaća – određuje ministar financija na temelju prosječne plaće
- najniža osnovica za plaćanje doprinosa
- radno pravo: radnik ima pravo na naknadu plaće za vrijeme: godišnjeg odmora, bolovanja, blagdana, vojne vježbe, dodatnog obrazovanja u interesu poslodavca
- pravo na plaćeni dopust u slučaju: sklapanja braka, rođenja djeteta, selidbe, smrti najbližeg člana obitelji
- struktura plaće (Zakon o porezu na dohodak)
- bruto plaća – doprinosi iz plaća = **dohodak**
- dohodak – porez i prirez = **neto plaća**
- neto plaća – obustave = **iznos za isplatu**
  - o + doprinosi na plaće

2. INFORMACIJSKI ZAHTEJEVI

- zavise o specifičnostima područja i vrste korisnika – interni, externi
- externi – Porezna uprava, Regos, Fina, razne inspekcije
- utječu na definiranje liste potrebnih podataka
- oblik i sadržaj knjigovodstvenih isprava, poslovnih knjiga, način izvještavanja
- najčešće zahtijevani podaci:
  - o vrijednost i struktura plaće – analitika, sintetika
  - o iznos poreza, prireza, doprinosa – analitika, sintetika
  - o statistički podaci:
    - broj zaposlenih
    - stručna sprema
    - dob zaposlenih
    - staž
    - mjesto stanovanja
    - prosječna plaća
  - o vrijednost direktnog i indirektnog rada

3. ISPRAVE

- trebaju pratiti specifičnost područja (specifičnost obračuna plaće)
- trebaju prikazivati podatke o količini uloženog rada te načina utvrđivanja vrijednosti rada (količina*cijena)
- najčešće interno ispostavljene isprave
- isplatna lista
  - o temeljni dokument o obračunu plaća

- čuva se trajno

ISPRAVE O KOLIČINI ULOŽENOG RADA

- evidencija rada
  - radne liste
  - radni nalog
  - ostale evidencije

ISPRAVE O VRIJEDNOSTI RADA

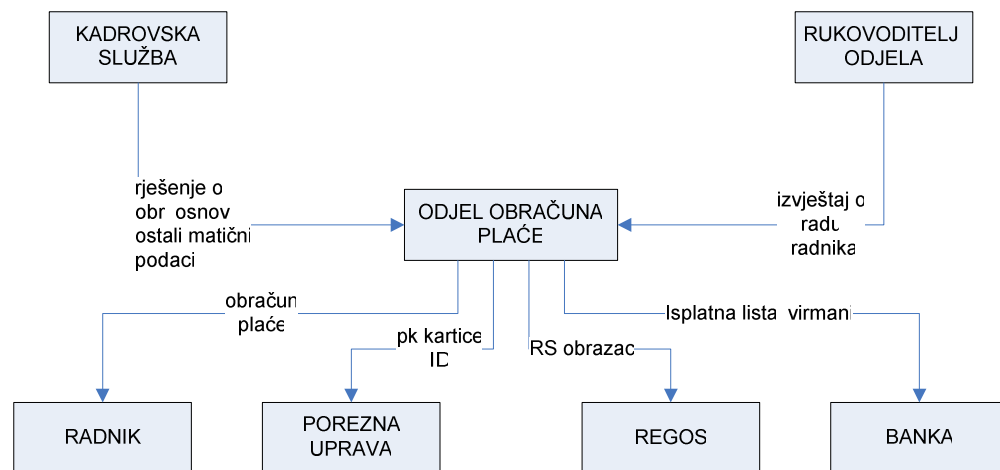
- rješenje o obračunskoj osnovi
- sudske i administrativne zabrane
- obračun plaće – obračunski list (za 1 radnika)

EVIDENCIJA IZOSTANAKA

- različita rješenja o:
  - godišnjem odmoru
  - dopustu (plaćenom ili neplaćenom)
  - bolovanju
  - vojnoj vježbi

ISPLATNA LISTA (za sve radnike)

Shematski prikaz obračuna plaća:

4. KONTO I POSLOVNE KNJIGE

- poslovne evidencije:
  - analitička evidencija radnika
  - porezna evidencija
  - glavna knjiga

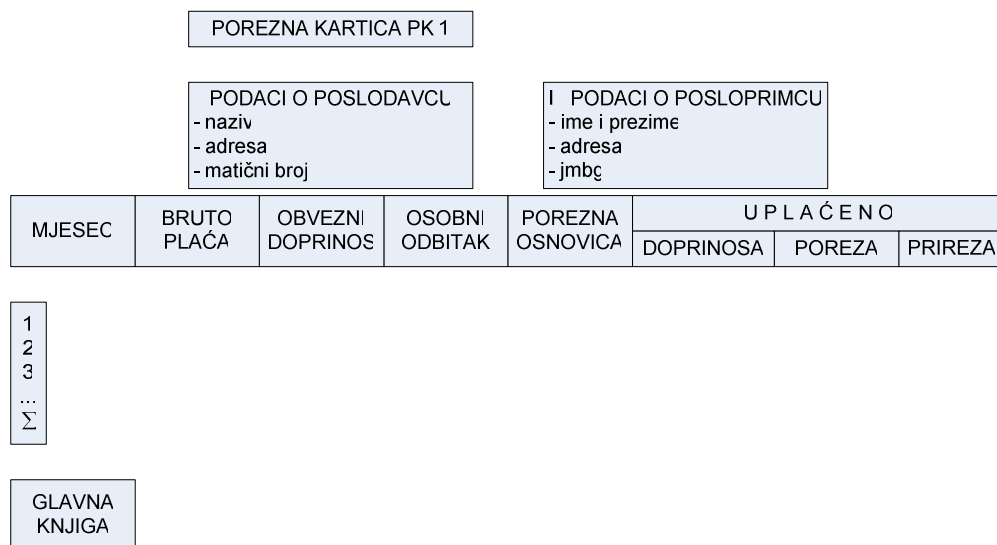
ANALITIČKA EVIDENCIJA

- konto – specifičan, proširen dodatnim podacima
- matični podaci
  - ime i prezime radnika
  - jmbg
  - stručna sprema
  - staž

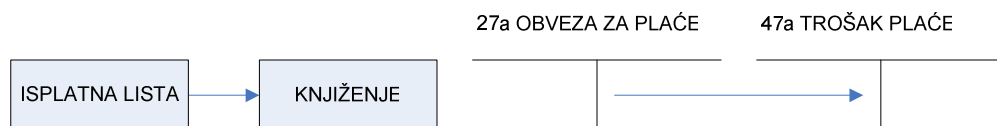
- broj bodova
- mjesto stanovanja
- administrativne zabrane
- prometni podaci – proizlaze iz strukture plaće
- numerički podaci o obračunu plaće
- iznosi doprinosa
- iznosi, poreza i prireza

POREZNE EVIDENCIJE

- porezne kartice – obrazac PK, PK-1, PK-2
- obrazac ID (o isplaćenim plaćama)
- obrazac RS (podnosi se Regosu, bave se doprinosima)
- ostale evidencije - izvještaji

- sintetizirani prikaz obračuna plaće za sve radnike zajedno
- podloga:

5. KONTROLA

- kontrola specifična kod
  - obračuna plaće – obveza
    - prijenos matičnih podataka
    - obračun / isplata fiktivnih plaća
  - kontrola podmirenja obveza
    - virmani / isplatna lista / podmirenje doprinosa, poreza...
- kontrola knjiženja
  - korespondirajuća konta
  - klasifikacija plaća za potrebe računovodstvenih troškova
- nositelji kontrole
  - interna kontrola – sami radnici, interna revizija
  - podjela dužnosti i nadležnosti – značajna kontrolna mjera
  - eksterna kontrola – porezna isprava

ZAKON O DOPRINOSIMA ZA OBVEZNA OSIGURANJA

- doprinosi iz plaće 20%
  - o I. Stup – 15%
  - o II. Stup – 5%
- doprinosi na plaću – 17,2%
- osnovni zdravstveni doprinosi 15%
- posebni doprinosi za osiguranje od posljedica nesreća na radu i profesionalnih oboljenja 0,5%
- doprinos za zapošljavanje 1,75

PRIMJER BRUTO PLAĆA = 10000

1. bruto	= 10000
2. doprinosi iz plaća	= 2000 (I. Stup 1500, II. Stup 500)
3. dohodak	= 8000
4. osobni odbitak	= 1600
5. porezna osnovica	= 6400
6. porez $3200 \cdot 15\%$	= 480
$3200(6400-3200) \cdot 25\%$	= 800
7. prirez $1280 \cdot 18\% / Zg$	= 230,40
8. neto plaća = 3-6- 7	= 6489,60

DOPRINOSI NA PLAĆU

- doprinos za zdravstveno osiguranje 155 bruto plaće	= 1500
- doprinos za oboljenja na poslu, bolesti 0,55 bruto plaće	= 50
- doprinos za zapošljavanje 1,7% bruto plaće	= 170

21.03.2006

MODUL PROIZVODNJE – POGONSKO KNJIGOVODSTVO

1. SPECIFIČNOST PODRUČJA

- zalihe proizvodnje – materijalni oblik kratkotrajne imovine
- složenost područja – proizvodni proces $\neq$ tehnološki proces
- proizvodni proces = tehnološki proces + priprema proizvodnje, skladištenje, održavanje, interni transport
- vrste proizvodnje:
  - o pojedinačna
  - o serijska
  - o masovna
- područje organizacije = $\frac{\text{ulaganje}}{\text{učinci}}$
- podloga: međunarodni računovodstveni standard 2
- $\Sigma T = T \text{ proizvoda} + T \text{ razdoblja}$
- problematika obuhvaćanja troškova po:
  - o prirodnim vrstama
  - o mjestima troškova
  - o nositeljima troškova

2. INFORMACIJSKI ZAHTJEVI

- zavise o specifičnostima područja (proizvodnog procesa) i vrste korisnika
- pretežno interni korisnici (nabavna i prodajna funkcija)
- najčešće zahtijevani podaci:

- ulaganja:
  - troškovi po prirodnim vrstama
  - troškovi po mjestima troškova
  - planirano, ostvareno, odstupanja...
- učinci:
  - vrijednost dovršene proizvodnje (sintetika + analitika gotovih proizvoda – količinski, vrijednosno, po elementima kalkulacije – planirano, ostvareno, odstupanja...)
  - vrijednost nedovršene proizvodnje
  - vrijednost škarta

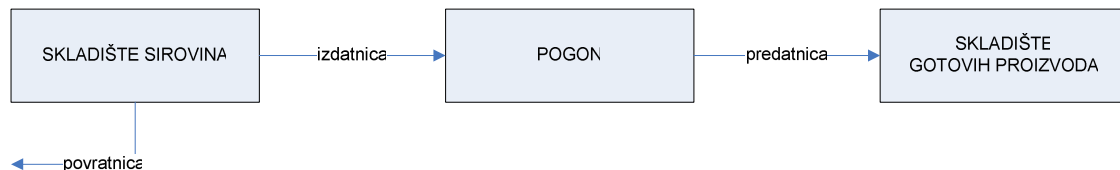
3. ISPRAVE

- trebaju pokazivati podatke o ulaganjima i učincima
- značajan broj internih isprava tj. rekapitulacija utrošaka osnovnih elemenata proizvodnog procesa
- externe isprave – isprave o vanjskim uslugama

ULAGANJA	UČINCI
- skladišne izdatnice - obračun amortizacije - obračun plaća - fakture dobavljača (usluge) - obračun AUR, PUR	- predatnica (količina) - kalkulacija (vrijednost)

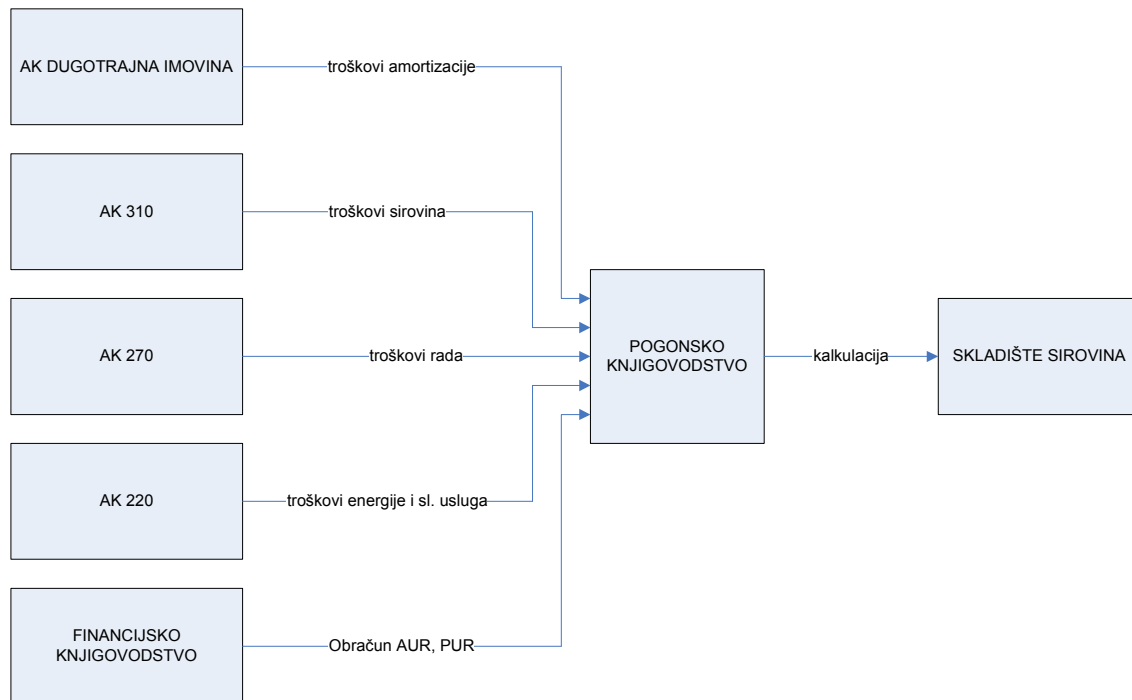
- radni nalog – specifičan dokument
- ukazuje na vrstu proizvoda koji treba izraditi
- često kombinirana isprava (nalog + izvršenje)

ROBNI TOKOVI

INFORMACIJSKI TOKOVI

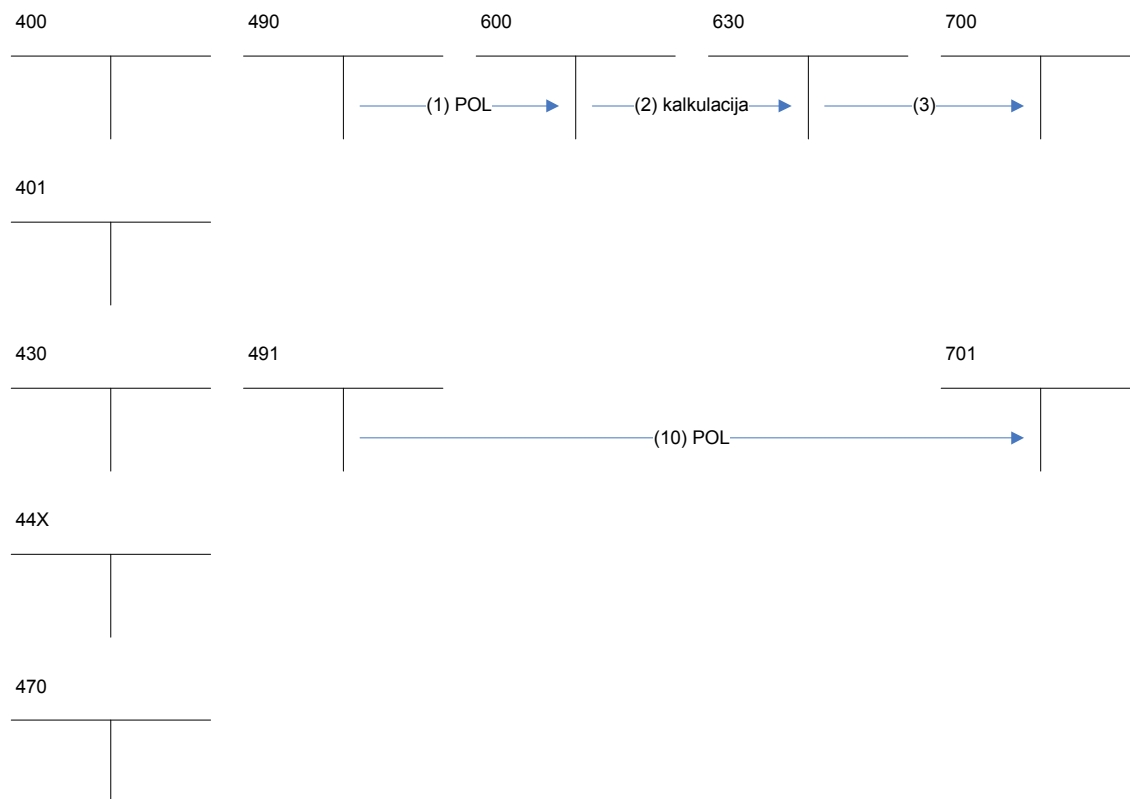
4. KONTO I POSLOVNE KNJIGE

- evidencija proizvodnje:
  - o analitička evidencija
  - o glavna knjiga

ANALITIČKA EVIDENCIJA PROIZVODNJE

- konto proizvodnje – specifičan = konta troškova (klasa 4)

GLAVNA KNJIGA

5. KONTROLA

- specifična – ovisi o specifičnostima proizvodnog procesa
- kontrola ulaganja (kontrola troškova)
  - o planirano/ostvareno
  - o raspored troškova
  - o MRS2
- kontrola učinaka
  - o kvaliteta GP
  - o procjena nedovršene proizvodnje
  - o kalkulacija

ROBNO KNJIGOVODSTVO

1. SPECIFIČNOST PODRUČJA

- gotovi proizvodi – učinci proizvodnog procesa
- materijalni oblik kratkotrajne imovine
- problematika vrednovanja – MRS2, kalkulacije
- mnoštvo vrsta – analitika

2. INFORMACIJSKI ZAHTJEVI

- najznačajniji interni korisnici (prodajna služba)

NAJČEŠĆE ZAHTIJEVANI PODACI

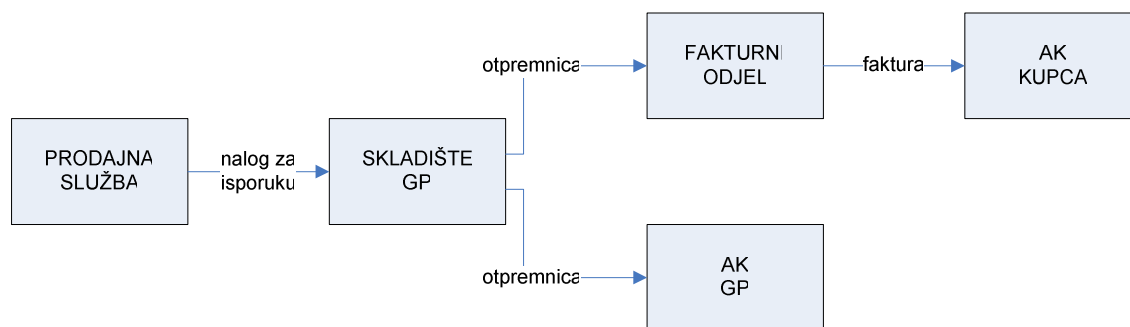
- količina
- cijena
- vrijednost svakog proizvoda
- minimum, maksimum, optimalne zalihe

- smještaj, uvjeti skladištenja, rok upotrebe
- ugovorene/realizirane narudžbe
- nekurentne zalihe
- % dopuštenog kala, rasipa, loma i kvara
- inventurni viškovi i manjkovi

3. ISPRAVE

ULAZ - predatnica (primka) - kalkulacija	IZLAZ - otpremnica (izdatnica)
-
- ostale isprave
    - o narudžba
    - o ugovor s kupcem
    - o nalog prodajne službe za isporuku
    - o zapisnik inventurne komisije
    - o odluke uprave

DOKUMENTI O PRODAJI GP- gotovih proizvoda

4. KONTA I POSLOVNE KNJIGE

- evidencija o zalihama gotovih proizvoda vodi se u:
  - o skladištu – analitički, količinski
  - o robnom knjigovodstvu – analitički, količinski + vrijednosno
  - o glavnoj knjizi – sintetički, vrijednosno
- osnovni podaci na kontu:
  - o matični
    - broj konta
    - vrsta materijala
    - nomenklatura
    - smještaj-skladište
    - jedinica mjere
    - minimum-maksimum-zalihe
  - o prometni
    - datum
    - dokument
    - opis
    - količina (ulaz, izlaz, stanje)
    - cijena
    - vrijednost (duguje, potražuje, saldo)

ŠIFRA	3101234567	JEDINICA MJERE	KG
ARTIKL	ŠEĆER-KRISTAL BIJELI	MIN ZALIHE	_____
SMJEŠTAJ	SKLADIŠTE 1	MAX ZALIHE	_____

DATUM	DOKUMENT	OPIS	KOLIČINA			CIJENA	VRIJEDNOST		
			ULAZ	IZLAZ	SALDO		DUGUJE	POTRAŽUJE	SALDO

5. KONTROLA

- slično kao kod sirovina i materijala
  - o kontrola ulaza
    - kontrola kvalitete GP – reklamacije
    - kontrola smještaja
    - kontrola isprava
    - kontrola knjiženja (struktura kalkulacije, korespondirajuća knjigovodstva)
  - o kontrola izlaza
    - kontrola isprava (nalog – izvršenje)
    - kontrola obračuna troškova (metode)
    - kontrola knjiženja – korespondirajuća knjigovodstva
- značaj kontinuirane inventure

MODUL TRGOVAČKE ROBE

1. SPECIFIČNOST PODRUČJA

- materijalni oblik kratkotrajne imovine nabavljen radi daljnje prodaje
- specifičnost poslovanja trgovačkih poduzeća – vrste trgovina:
  - o trgovina na malo
  - o trgovina na veliko
  - o posredovanje u trgovini
- propisi –
  - o ZOR
  - o MRS-ovi
  - o Porezni propisi
  - o Zakon o trgovini
  - o Pravilnik o načinu vođenja popisa robe u trgovini na malo
- specifičnosti kalkulacija u trgovini
  - o sustav marže
  - o sustav rabata
- marža odnosno rabat = dio prihoda koji služi za pokrića troškova te ostvarivanja određene zarade
- sustav marže:

	FAKTURNNA VRIJEDNOST
+	ZAVISNI TROŠKOVI
=	NABAVNA VRIJEDNOST
+	MARŽA
=	PRODAJNA VRIJEDNOST BEZ PDV-A
+	PDV
=	PRODAJNA VRIJEDNOST

PRIMKA - KALKULACIJA br. _____ od _____

Dobavljač _____ fa. broj _____ iznos _____

Prijevoznik _____ fa. broj _____ iznos _____

Carina _____ JCD _____ iznos _____

Ostali troškovi nabave _____

REDNI BROJ	NAZIV	JEDINICA MJERE	KOLIČINA	FAKTURNNA VRIJEDNOST	ZAVISNI TROŠKOVI PRIJEVOZA	NABAVNA VRIJEDNOST	% MARŽE	IZNOŠ MARŽE	PRODAJNA VRIJEDNOST BEZ PDV-A	PDV	PRODAJNA VRIJEDNOST SA PDV-OM	CIJENA PC JEDIN

- sustav rabata:

PRODAJNA VRIJEDNOST SA PDV-OM
- PDV
= PRODAJNA VRIJEDNOST BEZ PDV-A
- RABAT
= NABAVNA VRIJEDNOST

2. INFORMACIJSKI ZAHTRAJEVI

- najznačajniji interni korisnici – prodajna služba
- najčešće zahtijevani podaci:
  - o količina, cijena, vrijednost svake vrste robe
  - o minimum, maksimum, optimalne zalihe
  - o smještaj, uvjeti skladištenja, rok upotrebe
  - o ugovorena / realizirana narudžba
  - o nekurentna zaliha – otpis
  - o postotak dopuštenog kala, rasipa, loma i kvara
  - o inventurni viškovi i manjkovi

3. ISPRAVE

ULAZ

- fakture dobavljača
- primka
- kalkulacija

IZLAZ

- otpremnica (izdatnica)
- faktura kupcu

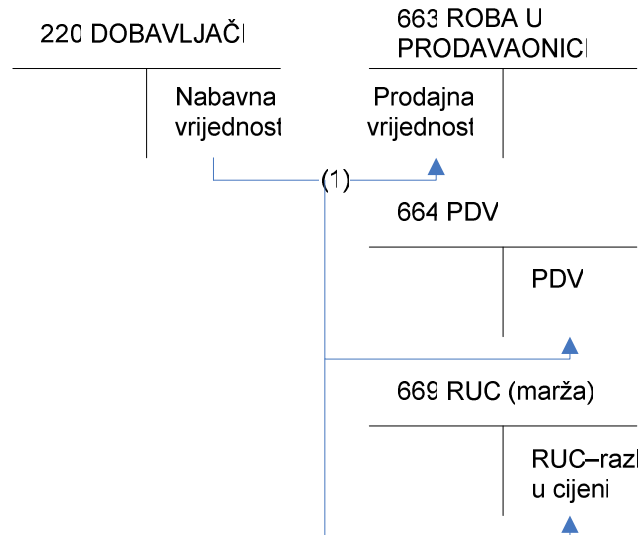
- ostale isprave:
  - o narudžba
  - o ugovor s kupcem
  - o nalog prodajne službe za isporuku
  - o komisijski zapisnici
  - o odluka uprave

4. KONTA I POSLOVNE KNJIGE

- poslovne evidencije
  - o ak robe
  - o glavna knjiga
  - o knjiga popisa
- konto

- specifičan
- sadrži količinske i vrijednosne podatke te ostale podatke iz liste informacijskih zahtjeva

GLAVNA KNJIGA:

KNJIGA POPISA (O NABAVI I PRODAJI ROBE)

- dnevni pregled prometa (zaduženja i razduženja)
- vodi se dnevno u skladu s propisima
- pravilnik o obliku i načinu vođenja popisa robe u trgovini na malo zahtijeva vođenje:
  - primke – zaduženja za vlastitu robu (obrazac PKV)
  - primke – zaduženja za tuđu robu (obrazac PKT)
  - knjiga popisa o nabavi i prodaji robe (obrazac KP)
- knjiga popisa (o nabavi i prodaji robe):

REDNI BROJ	DATUM	NAZIV I BROJ DOKUMENTA	ZADUŽENJE	RAZDUŽENJE

5. KONTROLA

- slično kao kod gotovih proizvoda
- kontrola ulaza:
  - kontrola kvalitete robe – reklamacije
  - kontrola smještaja
  - kontrola isprava
  - kontrola knjiženja (struktura kalkulacije, korespondirajuća knjigovodstva)
- kontrola izlaza:
  - kontrola isprava (nalog-izvršenje)
  - kontrola obračuna troškova zaliha (metode)
  - kontrola knjiženja – korespondirajuća knjigovodstva
- značaj kontinuirane inventure

MODUL KUPACA I DOBAVLJAČA

- saldakonti kupaca i dobavljača

1. SPECIFIČNOST PODRUČJA (KUPCI)

- nematerijalni oblik imovine (oblik prava)
- poseban značaj – budući novac
- prihod MRS18,11...
- porezni propisi
- VRSTE POTRAŽIVANJA (analitika)
  - o prema roku dospjeća – kratkoročna, dugoročna
  - o prema području – u zemlji, u inozemstvu
  - o prema osiguranju plaćanja – pokrivena, nepokrivena
  - o prema naplativosti – naplativa, nenaplativa (sumnjiva, sporna)
  - o prema utjecaju na financijski rezultat – pravi prihod (sk 75), odgođeni prihod (sk 29)
- specifičnost salda – aktivno pasivni konto (1 partner – 2 konta)

2. INFORMACIJSKI ZAHTJEVI

- najznačajniji interni korisnici – financijska i prodajna služba
- najčešće traženi podaci:
  - o vrijednost potraživanja prema navedenim kriterijima
  - o osnova nastanka potraživanja
  - o otvorene stavke
  - o odobreni iznos rabata, bonifikacije, casaskonta
  - o zatezne kamate
  - o ostali podaci o kupcu (adresa, mb, žiroračun...)

3. ISPRAVE

- interno i eksterno kreiranje
- neke isprave strogo propisane – instrumenti platnog prometa
- faktura – Zakon o PDV-u
- radi lakše kontrole primjenjuju se uobičajene sheme knjiženja

120 POTRAŽIVANJA OD KUPACA

- nastanak potraživanja (zaduženje)	- plaćanje (odobrenje)

- koristi se metoda crvenog storna, zato jer njezina primjena ne povećava promet

VRSTE ISPRAVA

POVEĆANJE POTRAŽIVANJA (ZADUŽENJE)

- faktura
- knjižna nota (obavijest o knjiženju)

SMANJENJE (ODOBRENJE)

- izvod sa žiroračuna
- čekovi, mjenice

- ostale isprave:
  - o ugovor
  - o nalog za otpremu
  - o otpremnica

- reklamacijski zapisnik
- zaključnica
- korektivna faktura – temeljni dokument koji prati kretanje robe
- knjižna nota:

Dobavljač:

Kupac:

Adresa:

Adresa:

Matični broj:

Matični broj:

Žiro-račun:

Zagreb, 01.06.2005.

OBAVIJEST O KNJIŽENJU   br. 1234/05

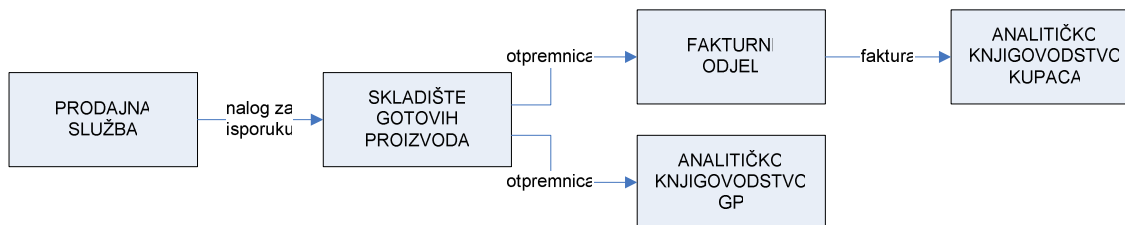
Odobrili smo vaš konto zbog povrata neispravne robe po fakturi 4321/05 na iznos od 15.000,00kn.

Slovima: petnaesttisuća kuna.

Potpis:

Pečat:

Dokumenti o prodaji gotovih proizvoda:

4. KONTA I POSLOVNE KNJIGE

- evidencija o kupcima vodi se u:
  - knjizi izlaznih faktura
  - analitičkom knjigovodstvu kupaca
  - glavnoj knjizi
- povezanost i usklađenost svih evidencija

KNJIGA IZLAZNIH FAKTURA

- služi za evidenciju svih izlaznih računa (kontrola)
- kronološka evidencija
- evidencija PDV-a – sadržaj propisan poreznim propisima

ANALITIČKA EVIDENCIJA

- detaljna evidencija o svakom kupcu zasebno
- broj konta = broj kupca

- prikazuje financijske i nefinancijske podatke
- mnoštvo kupaca – zaseban kontni plan

Šifra: 120123456

Kupac: RIS d.d., Zagreb, Trg J. F. Kennedyja 6

Matični br: 1234567

Osoba za kontakt: _____ tel. _____ e-mail _____

DATUM	DOKUMENT	OPIS	NASTANAK	DOSPIJEĆE	DUGUJE	POTRAŽUJE	SALDO

5. KONTROLA

- specifična – nema klasičnog popisa
- postupak: usporedba otvorenih stavaka s poslovnim partnerom (220)
- dokument: izvod otvorenih stavaka (IOS)
- cilj: provjeriti kvalitetu i kvantitetu potraživanja (poseban problem su sumnjiva i sporna potraživanja, prijedlozi otpisa)
- nositelji inventure: računovodstveni djelatnici (saldakontisti) + inventurna komisija

Dobavljač:

Kupac:

Adresa:

Adresa:

Matični broj:

Matični broj:

Zagreb, 01.06.2005.

IZVOD OTVORENIH STAVAKA

Prema našoj evidenciji na dan 31.05.2005. utvrdili smo sljedeće stanje na kontu 1201234

-

Potraživanje od kupca .....

VRSTA I BROJ DOKUMENTA	DATUM	DUGUJE	POTRAŽUJE
IFA 1235	01.03.2004.	12.300,00	
IFA 7456	21.06.2004.	61.000,00	
IFA 9999	27.09.2004.	24.400,00	
Saldo otvorenih stavaka		97.700,00	

Molimo usklađenje.

Kontakt osoba: Katarina Žager,
tel 210-021

Potpis:

Pečat:

MODUL DOBAVLJAČA

1. PODRUČJE ORGANIZACIJE

- slično kao i kod kupaca – organizacijski povezano s modulom kupaca
- vrste obveza prema dobavljačima:
  - o prema roku dospijeća – kratkoročne, dugoročne
  - o prema području – u zemlji, u inozemstvu
- specifičnost salda – pasivno-aktivni konto (1 partner – 2 konta)

2. INFORMACIJSKI ZAHTJEVI

- slični kao i kod kupaca (prodajna služba->nabavna služba)

3. ISPRAVE

- iste kao i kod kupaca (izlazne fakture – ulazne fakture)

4. KONTO

- kao i kod kupaca
- poslovne knjige – slične kao i kod kupaca (knjiga IRA – knjiga URA)

5. KONTROLA

- isto kao i kod kupaca

Predavanje 04.04.2006

GLAVNA KNJIGA – financijsko knjigovodstvo

1. PODRUČJE

- cjelokupno poslovanje – promjene na svim pozicijama imovine, obveza, kapitala, prihoda, rashoda, financijskog rezultata
- sveobuhvatna sintetička evidencija (glavna knjiga = skup sintetičkih konta)
- orijentirano eksternim korisnicima (zakoni, MRS-ovi...)

ZADACI GLAVNE KNJIGE

- evidencija i informiranje o cjelokupnom poslovanju (temeljni zadatak)
- organizacija analitičkog knjigovodstva (podjela poslova i odgovornosti)
- otvaranje i zaključak poslovnih knjiga
- organizacija isprava – hodogram, likvidatura, čuvanje
- organizacija inventure
- izrada ≠ knjigovodstvenih obračuna (obračun amortizacije, obračun AVR, PVR, obračunske kalkulacije...)
- izrada završnog računa
- način organizacije zavisi o veličini poduzeća, vrsti djelatnosti (unutarnji i vanjski čimbenici organizacije)
- ak (moduli):
  - o izdvojeni iz glavne knjige (podjela zadataka i odgovornosti – velika poduzeća)
  - o dio glavne knjige (mala poduzeća)

2. INFORMACIJSKI ZAHTJEVI

- korisnici: interni i eksterni
- finalni proizvod
  - o temeljni financijski izvještaji
  - o ostali izvještaji

- forma, sadržaj i rokovi izvještavanja propisani zakonom (najčešće zahtijevani podaci su propisani zakonom)

3. ISPRAVE

- vrste isprava
  - o izvorne
  - o izvedene
- izvedene isprave – temeljene na izvornoj ispravi ili zakonskom propisu
- najčešće različite rekapitulacije, iskazi prometa iz analitičkog knjigovodstva
- prijenos u glavnu knjigu:
  - o ručno – naknadna temeljnica na kraju obračunskog razdoblja
  - o automatski – programska naredba

4. KONTO

- prikazuje osnovne sintetičke podatke
- sadrži:
  - o naziv i šifra konta
  - o datum
  - o dokument
  - o opis
  - o duguje, potražuje, saldo
- fizički oblik konta zavisi o sredstvima za obradu podataka

5. KONTROLA

- opseg kontrole je cjelokupno poslovanje (sva knjiženja)
- način kontrole zavisi o
  - o specifičnosti područja
  - o načinu organizacije
- bruto bilanca – značajni kontrolni element
- najznačajnija kontrola – kontrola prije izrade završnog računa

INTEGRIRANI INFORMACIJSKI SUSTAV

- ERP (enterprise resource planning)
- EAS (enterprise application suite)
- Integrirane poslovne aplikacije
  - o promatra poduzeće kao cjelinu (složen sustav – podsustav – veze)
  - o temelji se na primjeni velikih računalnih sustava
- briše granice između računovodstva i ostalih funkcija – briše granice između računovodstvenih i neračunovodstvenih podataka
- unos podataka u sustav samo jednom – ažuriranje svih potrebnih datoteka
- izgradnja dugotrajna i skupa, korist donosi kroz dulje razdoblje
- posljedice – promjena u:
  - o organizaciji poslovnih funkcija
  - o razinama odgovornosti
  - o metodama i tehnikama rada
  - o obliku i sadržaju poslovne dokumentacije
  - o obliku i sadržaju poslovnih knjiga
  - o načinu izvještavanja

INTERNET – VIRTUALNO RAČUNOVODSTVO

- automatizirani računovodstveni servis odvojen od ureda uz trenutni elektronički pristup – oblik outsourcinga
- prikupljanje i unos podataka odvojeno od procesa obrade i generiranje financijskih informacija

- smanjuje troškove stručnog osoblja i procesiranje podataka – mala i srednja poduzeća
- korisnici mogu, ovisno o dodijeljenim ovlastima imati uvid u baze podataka u bilo koje vrijeme i s bilo kojeg umreženog mjesta

SPECIFIČNOSTI RIS-A

- neprofitne organizacije
- proračunski korisnici
- obrtnici

RAČUNOVODSTVO NEPROFITNIH ORGANIZACIJA

- obveznici primjene
  - o društvene organizacije
  - o humanitarne udruge
  - o udruge građana
  - o vjerske zajednice
  - o sindikati
  - o političke stranke
- osnovni propisi
  - o uredba o računovodstvu neprofitnih organizacija
  - o pravilnik o knjigovodstvu i računskom planu
- specifičnost računovodstva:
  - o fondovsko računovodstvo (fond redovne djelatnosti, fond kapitalnih projekata, fond zastupanja, vlastiti fond, ostali fondovi...)
  - o pravila vrednovanja pozicija financijskih izvještaja (modificirano načelo nastanka događaja)
  - o propisan kontni plan
- poslovne knjige:
  - o osnovne: dnevnik i glavna knjiga
  - o pomoćne: knjiga blagajne, knjiga inventara, knjiga materijala, knjiga URA/IRA
- financijski izvještaji:
  - o bilanca
  - o računi prihoda i rashoda
  - o bilješke
- objavljivanje – rokovi 28. veljače (60 dana), Fini, Državnom uredu za reviziju

RAČUNOVODSTVO PRORAČUNSKIH KORISNIKA

OBVEZNICI PRIMJENE

- tijela državne i upravne vlasti
- tijela jedinica lokalne uprave i samouprave
- ustanove iz oblasti zdravstva i mirovinskog osiguranja
- druge pravne osobe kojima se sredstva za plaće i materijalne izdatke osiguravaju iz proračuna (predškolske ustanove, škole, fakulteti, sudovi...)

OSNOVNI PROPISI

- Zakon o proračunu
- Pravilnik o proračunskom računovodstvu i računskom planu
- Pravilnik o financijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu

SPECIFIČNOST PRORAČUNSKOG RAČUNOVODSTVA

- propisan kontni plan
- pravila vrednovanja pozicija financijskih izvještaja – modificirano načelo nastanka događaja

- poslovne knjige
  - o osnovne – dnevnik i glavna knjiga
  - o pomoćne
    - analitička knjigovodstva (evidencije)
    - knjiga URA/IRA
    - knjiga blagajne
    - evidencije putnih naloga
    - evidencija danih i primljenih jamstava i garancija
    - ostale evidencije

FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI

- bilanca
- izvještaj o prihodima i rashodima, primicima i izdacima
- izvještaj o novčanim tijekovima
- izvještaj o ostvarenim vlastitim prihodima
- ostali izvještaji

OBJAVLJIVANJE

- rokovi propisani zakonom – zavise o vrsti proračunskog korisnika – do 31.01 bilanca, do 28.02. konsolidirani izvještaji
- predaju se FINA-i, nadležnom ministarstvu, državnom uredu za reviziju

RAČUNOVODSTVO OBRTNIKA

- obrtnici – fizičke osobe koje obavljaju određenu djelatnost s ciljem ostvarivanja zarade
- poslovanje obrtnika regulirano brojnim propisima – poseban značaj poreznih propisa (definiraju broj i vrstu poslovnih knjiga, rokovi i način izvještavanja...)
- obrtnici – obveznici:
  - o a) poreza na dohodak – Zakon o porezu na dohodak
  - o b) poreza na dobit – Zakon o porezu na dobit, ZOR, MRS-ovi...
  - o b) dodatak - nekada fakultativno i obligatno u slučaju:
    - ukupan prihod > 2.000.000kn
    - dugotrajna imovina > 2.000.000kn
    - dohodak > 300.000kn
    - prosječan broj zaposlenih > 30
- poslovne knjige
  - o knjiga primitaka i izdataka
  - o knjiga prometa
  - o popis dugotrajne imovine
  - o knjiga URA/IRA
  - o vode se po sustavu jednostavnog knjigovodstva (tabelarni prikaz)
- knjiga primitaka i izdataka
  - o temeljna knjigovodstvena evidencija
  - o vodi se po načelu blagajne
  - o zaključuje se na kraju godine
  - o služi kao podloga za utvrđivanje dohotka i porezne obveze
- izvještaji – eksterni korisnici – prijava poreza na dohodak – poreznoj upravi do 28.02.